ΑΣΤΗΡ ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΗΣ

«*Πάντα δοκιμάζετε, τὸ καλὸν κατέχετε*».

Ἔτος 65ον ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ, 1929. Ἀριθ. 9.

Ο ΧΡΙΣΤΟΣ Η ΘΥΡΑ

«Ἐγὼ εἶμαι ἡ θύρα· δι' ἐμοῦ ἐάν τις εἰσέλθῃ, θέλει σωθῇ καὶ θέλει εἰσέλθει καὶ ἐξέλθει». (Ἰωάν. ι'. 9).

Ἡ παρομοίωσις πνευματικῶν πραγμάτων πρὸς ἀντικείμενα τῆς καθημερινῆς ζωῆς εἶναι χαρακτηριστικὸν τῆς Ἁγίας Γραφῆς—μάλιστα δὲ τῆς διδασκαλίας τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὅστις κατὰ διαφόρους περιστάσεις παρωμοίωσεν Ἑαυτὸν μὲ **ὁδόν,** μὲ **ἄρτον**, μὲ **ὕδωρ**, μὲ **ἔνδυμα,** ἀκόμη δὲ καὶ μὲ **ὄρνιθα,** ἥτις συνάζει τοὺς νεοσσοὺς αὐτῆς ὑπὸ τὰς πτέρυγας αὐτῆς.

Τοιαῦται ἀφελεῖς καὶ ἁπλαῖ προσομοιώσεις ἐν τούτοις δὲν ἠχοῦν κακῶς οὐδ' εἶναι γελοῖαι εἰς τὸ στόμα τοῦ Θείου Διδασκάλου, διότι περιβάλλει τὰς εἰκόνας ταύτας μὲ θεῖον κάλλος καὶ ἐπιβολήν. Ἰδοὺ ὅτι καὶ ἐν τῷ προκειμένῳ ἐδαφίῳ μᾶς παρουσιάζει ἄλλην εἰκόνα, λέγων: ***«Ἐγὼ εἶμαι ἡ θύρα»*** — τοῦθ' ὅπερ ἐκ πρώτης ὄψεως φαίνεται ἐστερημένον χάριτος καὶ φαντασίας, ἀλλὰ βαθυτέρα σκέψις ἀποκαλύπτει πλοῦτον κεκρυμμένων ἀληθειῶν.

Ἄς ἐξετάσωμεν λοιπὸν τὴν εἰκόνα ταύτην:

1) Ἡ θύρα εἶναι ***σύμβολον ἀποκλεισμοῦ***, χωρισμοῦ ἀπὸ τοῦ ἔξω κόσμου —ἀπὸ τοῦ ἀγῶνος τῆς βιοπάλης καὶ τῶν βιωτικῶν μεριμνῶν—εἶναι τὸ μεσότοιχον τὸ χωρίζον τοὺς ἔσω ἀπὸ τῶν ἔξω — τὴν ***οἰκογένειαν*** ἀπὸ τοὺς ***ξένους*** καὶ ἀπὸ τοὺς ***ἐχθρούς.*** Ἑπομένως εἶναι ***ἔμβλημα ἀσφαλείας***· προφυλάττει τοὺς ***ἀδυνάτους,*** τὰ ἀνήλικα τέκνα, τὰς τρυφερὰς γυναῖκας καὶ τὴν γεροντικὴν ἡλικίαν, ἀπὸ βίαν, ἀπὸ πειρασμούς, ἀπὸ προσβολάς. Ἑπομένως ἡ θύρα συμβολίζει ***καταφύγιον.***

2) Ἀφ' ἑτέρου ἡ θύρα εἶναι ***ἔμβλημα φιλοξενίας.*** Λέγομεν ὅτι ***κρατεῖ*** τις ***ἀνοικτὸν σπίτι*** — δηλαδή, ἡ θύρα του εἶναι ἀνοικτὴ εἰς ὅλους. Τὸ λέγομεν δὲ περὶ τῶν ἐξασκούντων ***φιλοξενίαν μεγαλοπρεπῆ*** καὶ ***ἄφθονον,*** περὶ ἐκείνων οἵτινες θέτουν ὅλα ὅσα ἔχουν εἰς τὴν διάθεσιν τῶν ἄλλων.

3) Ἡ θύρα εἶναι τὸ σημεῖον τοῦ ***ἀποχαιρετισμοῦ***· — εἰς τὴν θύραν ἀποχαιρετῶμεν τοὺς φίλους, τοὺς συγγενεῖς, τοὺς ἀναχωροῦντας ἐκ τῆς οἰκίας — εἰς τὴν ***θύραν*** οἱ νεκροὶ ἀποχωρίζονται τῆς οἰκογενειακῆς ζωῆς. Ἡ φράσις ***κλείω τὴν θύραν*** εἴς τινα, σημαίνει ὅτι τὸν ἀποκλείω ἀπὸ τὴν οἰκογένειάν μου. Ἑπομένως ἡ θύρα ***συμβολίζει φιλίαν.***

Ὡς βλέπομεν λοιπόν, ὁ Κύριος ἡμῶν, παρομοιώσας Ἑαυτὸν μὲ ***θύραν,*** ἐξέλεξεν αὐτὴν ὡς τύπον τῶν ***ἱερωτάτων ἀναμνήσεων*** καὶ τῆς ***βαθυτάτης***

πείρας τῆς καρδίας τοῦ ἀνθρώπου. Εἶχε μὲν ὑπ' ὄψει Του, ὡς ὁ Καλὸς Ποιμήν, πρωτίστως τὴν θύραν τῆς ***μάνδρας*** τοῦ ***ποιμνίου του*** — ἀλλ' ἡ εὐρυτέρα καὶ εὐγενεστέρα ἰδέα δὲν ἀποκλείεται ἐν τῇ παρομοιώσει ταύτῃ, τῆς ὁποίας ἡ κεντρικὴ ἰδέα εἶναι ὅτι ὁ Χριστὸς εἶναι Ἐκεῖνος, διὰ μέσου τοῦ ὁποίου ***ἡ ψυχὴ εὑρίσκει ἀνακούφισιν, προστασίαν, εἰρήνην*** καὶ ***χαράν.*** Ὅτι ὁ Χριστὸς ὡς Σωτήρ, ὡς εὐεργέτης, ὡς φίλος, δέχεται τοὺς ***εἰσερχομένους*** δι' Αὐτοῦ καὶ κατευοδώνει τοὺς ἐξερχομένους δι' Αὐτοῦ. ***Πᾶς*** ὁ ***εἰσερχόμενος*** διὰ τῆς ***θύρας ταύτης εὑρίσκει ἀνάπαυσιν*** καὶ ***ἀσφάλειαν.*** Τί δὲ εἶναι ὄπισθεν καὶ πέραν τῆς θύρας ταύτης; Εἶναι ἡ ***οἰκία***, τὸ ***καταφύγιον*** τῆς ***ψυχῆς*** — τὸ ὁποῖον ὅλοι οἱ ἄνθρωποι, Χριστιανοί τε καὶ μή, ἀναζητοῦν ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ. Τὸ μέρος, ὅπου ἡ καρδία δύναται νὰ ***ἐφησυχάζῃ*** ἐν ***ἀφοβίᾳ*** καὶ ***γαλήνῃ*** — ὅπου αἰσθάνεται ὅτι εἶναι ***ἀσφαλὴς*** — ὅπου αἱ θλίψεις δὲν φθάνουν, οὔτε οἱ φόβοι εἰσχωροῦν — εἶναι ὁ στενὸς κύκλος τῆς μετὰ τοῦ ***Χριστοῦ κοινωνίας,*** ὁ ***οἰκογενειακὸς κύκλος Αὐτοῦ.***

Ἡ στενὴ σχέσις, εἰς τὴν ὁποίαν εἶναι δυνατὸν νὰ εὑρίσκεται ὁ Χριστὸς μὲ τὴν ἀνθρωπίνην ψυχήν, γίνεται ἔτι καταφανεστέρα, ὅταν παρομοιώσωμεν αὐτὴν πρὸς τὰς γνωστοτέρας καὶ συνηθεστέρας σκηνὰς τῆς οἰκογενειακῆς ζωῆς.

Ὅ,τι αἰσθάνεται ὁ πατήρ, ὁ οἰκογενειάρχης, ὅταν ἐπιστρέφῃ τὴν νύκτα ἀπὸ τὴν βιοπάλην τῆς ἡμέρας, καὶ ἀνοίγῃ τὴν θύραν καὶ ἀκούῃ τὰς χαρμοσύνους φωνὰς τῶν ἀγαπητῶν του, οἵτινες σπεύδουσι νὰ τὸν ἐναγκαλισθῶσι, τοῦτ' αὐτὸ αἰσθάνεται ὁ στρεφόμενος πρὸς τὸν Χριστὸν ἐν τῷ μέσῳ τῶν βιωτικῶν μεριμνῶν καὶ φροντίδων, τῶν ἀπογοητεύσεων, τῶν θλίψεων καὶ ἀποτυχιῶν τῆς ζωῆς! «Ἰδού, Ἐγὼ εἶμαι ἡ Θύρα», λέγει ὁ Χριστός. «Εἴσελθε! καὶ ἄφες ἀπ' ἔξω πᾶν ὅ,τι σὲ στενοχωρεῖ καὶ σὲ λυπεῖ. Ἄνοιξον, καὶ θὰ εὑρεθῇς ἐντὸς τοῦ κύκλου τῆς ***ἀγάπης*** Μου καὶ τῆς ***προστασίας*** Μου. Κλεῖσον, καὶ θὰ ἦσαι ἐξησφαλισμένος ἀπὸ πᾶν ὅ,τι ***θορυβεῖ*** καὶ ***λυπεῖ».*** Ἡ ***εἰρήνη***, ἡ ὑπεραίρουσα πᾶσαν γνῶσιν, καὶ ἡ ***χαρά,*** τὴν ὁποίαν ὁ κόσμος δὲν δύναται νὰ δώσῃ — ταῦτα εὑρίσκει ὁ προσερχόμενος εἰς τὸν Χριστὸν καὶ κρούων τὴν Θύραν ἐκείνην καὶ εἰσαγόμενος εἰς τὴν ***οἰκογένειαν τῆς πίστεως.***

Ἐδῶ παρουσιάζεται εἰς ἕκαστον ἐξ ἡμῶν, τῶν φερόντων τὸ ὄνομα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ ἐλπιζόντων ὅτι αἱ ἁμαρτίαι ἡμῶν ἐξηλείφθησαν διὰ τοῦ τιμίου Αὐτοῦ αἵματος, ἡ ἐρώτησις: Εὑρήκαμεν ἆρά γε ἡμεῖς αὐτοὶ ἐκ πείρας τὴν θύραν ταύτην; Ἐδοκιμάσαμεν ἡμεῖς τὴν γλυκύτητα τῆς ὑποδοχῆς εἰς τὴν οἰκογένειαν τοῦ Χριστοῦ; Ἐγεύθημεν ἡμεῖς τῆς εἰρήνης καὶ τῆς χαρᾶς, ἥτις ἐπικρατεῖ ἐν τῷ κύκλῳ ἐκείνῳ; Ἐὰν ἔχῃ οὕτω, διατί δὲν εἴμεθα προθυμότεροι εἰς τὸ νὰ διακηρύξωμεν τὴν καλὴν ταύτην εἴδησιν καὶ εἰς τοὺς πέριξ ἡμῶν; Διατί δὲν λέγομεν εἰς τοὺς κύπτοντας ὑπὸ τὸ φορτίον τῶν μεριμνῶν καὶ φροντίδων καὶ τῆς ἁμαρτίας: «Ἔλθετε καὶ κρούσατε τὴν θύραν ταύτην καὶ θὰ σᾶς ἀνοιχθῇ καὶ θέλετε ἀνακουφισθῇ;» Πόσοι πενθοῦντες, πόσοι κεκοπιακότες, πόσοι βασανιζόμενοι ὑπὸ τῶν κακῶν τῆς ἁμαρτίας, μᾶς περικυκλοῦσιν! Ἐὰν ἡμεῖς εὑρήκαμεν πράγματι τὴν θύραν ταύτην, διατί δὲν δεικνύομεν καὶ εἰς αὐτοὺς τὴν πρὸς αὐτὴν ὁδόν; Πῶς ἠθέλομεν χαρακτηρίσει ἄνθρωπον ἀνακαλύψαντα πανάκειάν τινα ὅλων τῶν ἀσθενειῶν, ἀλλὰ μὴ σπεύδοντα νὰ κάμῃ αὐτὴν γνωστὴν εἰς τοὺς

ὁμοίους του; Καὶ ὅμως πόσον ἀσυγκρίτως βαρυτέρα εἶναι ἡ εὐθύνη ἐκείνων ὅσοι, εὑρόντες ἐν τῷ Χριστῷ τὴν θύραν πρὸς τὴν σωτηρίαν, πρὸς τὴν εἰρήνην καὶ πρὸς τὴν χαράν, ἀποσιωπῶσι τοῦτο!

Ἐπικρατεῖ ἡ ἰδέα ὅτι οἱ προσερχόμενοι εἰς τὸν Χριστὸν καὶ κηρυττόμενοι ὀπαδοί Του, ἀναλαμβάνουσι δοκιμασίας, λύπας, σταυρόν. Ἐνῷ πράγματι, σὺν ταῖς δοκιμασίαις, ὁ Χριστὸς δίδει καὶ τὴν δύναμιν, τὴν εἰρήνην τῆς συνειδήσεως, τὴν ψυχικὴν γαλήνην, καὶ τὴν εὐδαιμονίαν, τὴν ὁποίαν οὐδεμία κοσμικὴ ἀπόλαυσις ἐξασφαλίζει. Ἡ ἐσωτερικὴ ζωὴ τοῦ Χριστιανοῦ εἶναι ***χαροποιὰ*** καὶ ***γαλήνιος***, ὄχι ἀγωνιώδης καὶ πλήρης στενοχωριῶν· ὁ Χριστιανὸς τελείως ἐπιρρίπτει ἐπὶ τὸν Χριστὸν πᾶν φορτίον τῆς ψυχῆς του, ἐπαναπαύεται εἰς τὴν συναίσθησιν τῆς πατρικῆς Του ἀγάπης καὶ προνοίας. Οἱ ἔχοντες δὲ τοιαύτην πεῖραν τοῦ Χριστιανισμοῦ εἶναι οἱ μᾶλλον χρήσιμοι εἰς τοὺς ἄλλους καὶ οἱ καταλληλότατοι ὅπως ὁδηγήσωσιν αὐτοὺς πρὸς τὴν Θύραν.

Ὁ Χριστὸς εἶναι ἡ θύρα τῆς ***εἰσόδου εἰς τὸν οὐρανόν.*** Πολλοὶ πιστεύουσιν ὅτι ***ἡ Ἐκκλησία*** των εἶναι ἡ μόνη θύρα, καὶ τοῦτο διακηρύττουσιν Ἐκκλησίαι τινές. Ἀλλὰ πόσον λανθάνονται! Ἡ Ἐκκλησία εἶναι μὲν ***θεῖον ἵδρυμα,*** ἀλλὰ πόσοι ἐκκλησιαστικοὶ ὀργανισμοὶ εἶναι ***καθαρῶς ἀνθρώπινοι!*** Τὸ αἴσθημα τῆς ἀνάγκης τοῦ συνασπισμοῦ τῶν ἀγαπώντων τὸν Κύριον Ἰησοῦν, καὶ τῆς συγκροτήσεως αὐτῶν εἰς ***μίαν οἰκογένειαν*** — εἶναι αἴσθημα, τὸ ὁποῖον ἐνεφύτευσεν αὐτὸς ὁ Κύριος εἰς τὰς ψυχὰς τῶν πιστῶν· ἀλλ' ὁ τρόπος τῆς ὀργανώσεως τῆς ἐκκλησίας, ὡς καὶ ὁ τρόπος τῆς ὀργανώσεως τῆς οἰκογενείας, ἀφίεται εἰς τὴν ἐλευθέραν προαίρεσιν τῶν εἰλικρινῶς ἀγαπώντων τὸν Κύριον. Οὐδὲν σύστημα ἐκκλησιαστικὸν ἑπομένως δύναται νὰ ἀντικαταστήσῃ Ἐκεῖνον, ὅστις εἶναι ἡ ***μόνη Θύρα*** πρὸς τὸν Οὐρανόν. Πάντες δὲ οἱ διερχόμενοι δι' αὐτῆς τῆς θύρας ἀνήκουσιν εἰς τὴν μίαν, ἁγίαν καὶ ***παγκόσμιον Ἐκκλησίαν,*** τῆς ὁποίας Αὐτὸς εἶναι ἡ Κεφαλή.

Τέλος, ὁ Χριστὸς εἶναι ***ἡ θύρα τοῦ θανάτου.*** Τὸ ὄνομα τοῦτο δὲν ἐμποιεῖ πλέον τρόμον εἰς τοὺς πιστεύοντας εἰς Αὐτόν. Διότι διερχόμενοι τὴν θύραν ἐκείνην, εὑρίσκονται ἐν τῇ ζωῇ. Ἐξερχόμενοι δὲ τῆς παρούσης ζωῆς, ἐὰν πιστεύωσιν εἰς Αὐτόν, εἰσέρχονται εἰς τὴν ***ἀληθινὴν Ζωήν,*** τὴν ***αἰωνίαν*** καὶ ***εὐδαίμονα***, ὅπου «οὔτε θάνατος, οὔτε πένθος, οὔτε κραυγή, οὔτε δάκρυ θέλει ὑπάρχει πλέον, διότι τὰ πρῶτα παρῆλθον» (Ἀποκάλ. κα΄. 4).

(Ἐκ τῶν τοῦ Μιχαὴλ Καλοποθάκη)

Ὁ ἱερὸς Αὐγουστῖνος, σχολιάζων τὸ ἀνωτέρω χωρίον τῆς Γραφῆς, παρατηρεῖ:

«Ἂς λέγωσιν οἱ Ἐθνικοί, οἱ Ἰουδαῖοι καὶ οἱ ἀλλόπιστοι: «Ἡμεῖς διάγομεν βίον ἐνάρετον». Τί τὸ ὄφελος, ἐὰν δὲν εἰσέρχωνται διὰ τῆς θύρας; Ἡ ἐνάρετος ζωὴ ὠφελεῖ μόνον ἐφ' ὅσον ὁδηγεῖ εἰς ζωὴν αἰώνιον. Οὔτε δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν, ὅτι διάγουσιν ἐνάρετον ζωὴν ἐκεῖνοι, οἵτινες εἴτε τυφλώττουσιν, ἢ ἐκ προθέσεως περιφρονοῦσι τὸν τελικὸν σκοπὸν τῆς ἐναρέτου ζωῆς. Οὐδεὶς δικαιοῦται νὰ ἐλπίσῃ, ὅτι θέλει ἀπολαύσει τὴν αἰώνιον ζωήν, εἰμὴ διὰ τοῦ Χριστοῦ, ὅστις εἶναι ἡ Ζωή, καὶ δι' Αὐτοῦ—τῆς Θύρας—εἰσέλθῃ εἰς τὴν Μάνδραν».

Η ΠΡΟΚΛΗΣΙΣ

ΤΗΣ ΕΚΚΟΣΜΙΚΕΥΣΕΩΣ (SECULARISM)

Καθ' ὅλον τὸν κόσμον σήμερον διάφοροι δόκιμοι ἡγέται τῆς Χριστιανικῆς σκέψεως καὶ δράσεως ἐφιστῶσι τὴν προσοχήν μας ἐπὶ νέας παρατάξεως ἀντιθρησκευτικῶν δυνάμεων.

Ὁ καθηγητὴς Ροῦφος Τζῶνς γράφει: «Οὐδεὶς μελετητὴς τῶν σπουδαιοτέρων προβλημάτων τῆς ζωῆς δύναται νὰ παρίδῃ τὸ γεγονός, ὅτι ὁ ἰσχυρότατος ἐχθρὸς τοῦ Χριστιανισμοῦ σήμερον καθ' ὅλον τὸν κόσμον δὲν εἶναι οὔτε ὁ Μωαμεθανισμός, οὔτε ὁ Βουδδισμός, οὔτε ὁ Κομφουκιανισμός, ἀλλὰ γενικός τις κοσμικὸς τρόπος ζωῆς καὶ κοσμικὴ ἑρμηνεία τῆς φύσεως τῶν πραγμάτων».

Τὸν κώδωνα τοῦ κινδύνου κρούει ὡσαύτως ἡ ἔκθεσις τῶν ἐργασιῶν τοῦ Διεθνοῦς Ἱεραποστολικοῦ Συνεδρίου, ὅπερ συνῆλθεν εἰς Ἱεροσόλυμα πρὸ τριετίας. Ἐν τῇ εἰσαγωγῇ ταύτης ἀναγινώσκομεν τὰ ἑξῆς: «Ἐπικρατεῖ ἀπ' ἄκρου εἰς ἄκρον τοῦ κόσμου συναίσθημα γενικῆς ἀσταθείας, ἐλλείψεως ἀσφαλείας. Θρησκεύματα πανάρχαια ὑφίστανται τροποποιήσεις καὶ ἐνιαχοῦ ἀποσύνθεσιν, ὑπὸ τὸ κράτος τῆς μεταβολῆς, ἣν ἐξασκεῖ ἐπὶ τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος ἡ ἐπιστημονικὴ καὶ ἐμπορικὴ ἀνάπτυξις. Θεσμοὶ ἀπὸ αἰώνων σεβαστοὶ καταργοῦνται ἢ τίθενται ὑπὸ ἀμφισβήτησιν. Οἱ μᾶλλον ἀδιασάλευτοι κανόνες τῆς ἠθικῆς ὑποβάλλονται εἰς ἔλεγχον καὶ ἐπίκρισιν. Τῆς ὅλης δὲ ταύτης καταστάσεως τὴν κρισιμότητα αἰσθάνονται τόσον αἱ Χριστιανικαὶ χῶραι, ὅσον καὶ οἱ λαοὶ τῆς Ἀσίας καὶ τῆς Ἀφρικῆς. Ἀκούεται πανταχόθεν ἡ ἀπορία: «Ὑπάρχει ἆρά γε ἀπόλυτος ἀλήθεια ἢ ἀρετή;» Τὴν ἀνθρωπίνην νοοτροπίαν ἀγωνίζεται νὰ κατακτήσῃ νέα τις θεωρία τῆς ***σχετικότητος*** ὅλων τῶν θεσμῶν καὶ κανόνων τῆς ζωῆς.

Ὁ ἀπὸ πολλοῦ ἐργαζόμενος ὡς ἱεραπόστολος ἐν Καΐρῳ αἰδ. Δρ. Οὐάτσων περιγράφει τὸ ἐκεῖ ἐπικρατοῦν πνεῦμα ὡς ἑξῆς: «Τὸ σύμβολον τῆς πίστεως τοῦ νεωτερίζοντος Μωαμεθανοῦ εἶναι: Δὲν ὑπάρχει ἄλλος Θεὸς ἐκτὸς τοῦ βάμβακος, καὶ ἡ λίρα στερλίνα εἶναι ὁ ἀπόστολος τοῦ βάμβακος».

Ὁ δὲ καθ. Γαβῖνο Ροδρίγουεθ ἐξ Ἀργεντινῆς μᾶς πληροφορεῖ ὅτι «τὸ μέγα ἠθικο-κοινωνιολογικὸν πρόβλημα, τὸ ὁποῖον παρουσιάζεται σήμερον εἰς τὴν Ἀργεντινὴν καὶ τὴν Οὐρουγουάην εἶναι τὸ ρεῦμα τῆς ἐκκοσμικεύσεως. Ἐπὶ 300 ἔτη ἡ Ρωμαιοκαθολικὴ Ἐκκλησία ἐδέσποζε τῶν χωρῶν τούτων, πολιτικῶς καὶ κοινωνικῶς· ἤδη ὅμως βλέπει τὴν ἐξουσίαν νὰ ἐκφεύγῃ ἀπὸ τῶν χειρῶν της, τοὺς δὲ λαοὺς τούτους φερομένους πρὸς τὴν ἀντίθετον ἀκρότητα τῆς ἐκκοσμικεύσεως καὶ ἐγκαταλείποντας τελείως τὴν θρησκείαν».

Ὁ διάσημος Ἄγγλος δημοσιονόμος R. H. Tawney (Τώνεϋ) γράφει: «Ὁ Χριστιανισμὸς εὑρίσκεται σήμερον ἀντιμέτωπος πρὸς τὸ νέον ἐπιθετικὸν δόγμα τοῦ Κομμουνισμοῦ, προσβάλλον ὅλην τὴν κλίμακα τῶν Χριστιανικῶν ἀξιῶν τῆς ζωῆς».

Λόγιός τις Κινέζος ἐδήλωσεν ὅτι τὰ θρησκεύματα τῆς Κίνας ἀπειλοῦνται «ὑπὸ νέου συγκροτήματος ἐχθρῶν, οἵτινες εἰσεχώρησαν ἤδη τόσον βαθέως εἰς τὸ

ἔδαφος τῶν θρησκειῶν, ὥστε αὐτοὶ πλέον καὶ ὄχι αἱ ἀχρηστευθεῖσαι παλαιότεραι θρησκεῖαι ἀποτελοῦν τὸ πρόσκομμα πρὸς τὴν ἐξάπλωσιν τοῦ Χριστιανισμοῦ ἐν Κίνᾳ. Εἶναι δὲ οἱ νέοι οὗτοι ἐχθροί, ὁ ***ἐπιστημονικὸς ἀγνωστικισμός,*** ὁ ***ὑλισμός***, ὁ ***πολιτικὸς φασισμὸς*** καὶ τὸ ρεῦμα τῆς ἀνατροπῆς τῶν ἠθικῶν ἀρχῶν».

Τὰς ἀνωτέρω γνώμας ἐσταχυολόγησα προχείρως μεταξὺ πολλῶν ὁμοίας φύσεως γνωμῶν εὐυπολήπτων παρατηρητῶν. Αὗται ὅμως ἀρκοῦν, ὅπως συγκεντρώσουν τὴν προσοχὴν ἡμῶν ἐπὶ τῆς προκλήσεως, τὴν ὁποίαν ρίπτει κατὰ πρόσωπον τοῦ Χριστιανισμοῦ ἡ κίνησις αὕτη, ἡ ὁποία ὠνομάσθη «ἐκκοσμίκευσις».

Ἡ λέξις «ἐκκοσμίκευσις» (secularism), ἢ ***κοσμικὸς πολιτισμός,*** προσέλαβε νέαν σπουδαιότητα διὰ τὴν Χριστιανικὴν σκέψιν καὶ συνείδησιν, ὡς ἐκ τῆς ἐπισήμου ἀναγνωρίσεως τοῦ ἐξ αὐτῆς κινδύνου, ἐκ μέρους τοῦ εἰρημένου Ἱεραποστολικοῦ Συνεδρίου τῶν Ἱεροσολύμων. Κατὰ τὰς 15 ἡμέρας τῶν ἐργασιῶν τοῦ Συνεδρίου ἐκείνου ἐσχηματίσθησαν μὲν εἰδικαὶ ἐπιτροπαὶ πρὸς ἐξέτασιν τῆς θέσεως τοῦ Χριστιανισμοῦ ἀπέναντι τοῦ Βουδδισμοῦ, Κομφουκιανισμοῦ, Μωαμεθανισμοῦ, κτλ. Ἀλλὰ σχεδὸν τὸ ἥμισυ τῶν μελῶν τοῦ Συνεδρίου ἀπετέλεσε τὴν ἐπιτροπήν, ἥτις εἶχεν ὡς θέμα μελέτης τὴν θέσιν τοῦ Χριστιανισμοῦ πρὸς τὴν ***ἐκκοσμίκευσιν***.

Ἃς ἐξηγηθῶμεν ἐν πρώτοις ὡς πρὸς τὴν εἰδικὴν ἔννοιαν τῆς λέξεως «ἐκκοσμίκευσις» καὶ «κοσμικὸς πολιτισμός». Ἀρχικῶς ἡ λέξις «secularism» (κυρίως «ἐκλαΐκευσις») ἐσήμαινε τὴν ἀντίθεσιν μεταξὺ κλήρου καὶ λαϊκῶν, μεταξὺ ἱερῶν καὶ κοσμικῶν ἰδεῶν. Ἀλλὰ δὲν πρόκειται πλέον περὶ τοιαύτης διακρίσεως. Δὲν ὑπάρχει ***ἱερὸς*** ἢ ***ἱερατικὸς πολιτισμὸς*** ἐν ἀντιθέσει πρὸς ***λαϊκὸν πολιτισμόν***.

Ὁ ὅρος «ἐκκοσμίκευσις», προκειμένου περὶ πολιτισμοῦ ἢ περὶ μιᾶς ἑρμηνείας τοῦ σύμπαντος, ἐνέχει τὴν ἰδέαν ἑνὸς συστήματος, εἰς τὸ ὁποῖον ***ἡ ὕπαρξις τοῦ Θεοῦ ἢ σφαίρας πνευματικῆς δὲν εἶναι ἀναγκαῖον στοιχεῖον***, ἡ δὲ πλήρης σημασία τῆς ζωῆς εὕρηται μόνον εἰς τὴν ***φυσικὴν*** (ὑλικὴν) ***σφαῖραν***. Εἶναι σύστημα, εἰς τὸ ὁποῖον ***περιττεύει ἡ ἰδέα τοῦ Θεοῦ*** καὶ τῶν πνευματικῶν ἀξιῶν. Ὁ Μπολσεβικισμός, ὅστις διακηρύττει ὅτι «***ἐξεκαθάρισε τὸν Θεόν***», ὅτι ὁ Θεὸς δὲν ἔχει μέρος εἰς τὸ σχέδιον τῆς ζωῆς, εἶναι μία μορφὴ τῆς ἐκκοσμικεύσεως.

Ἀπορεῖ τις, ἂν οἱ φωνασκοῦντες σήμερον ὑπὲρ τῆς ἐκκοσμικεύσεως φαντάζωνται ὅτι ἐξαγγέλλουν καμμίαν νέαν θεωρίαν. Τόσον αὐτοί, ὅσον ἀφ' ἑτέρου καὶ οἱ αὐτόκλητοι «Πρόμαχοι τῆς Πίστεως» (1) θὰ ἠδύναντο ἐπωφελῶς νὰ μελετήσουν τί λέγει ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου ὁ ἐπίσκοπος Μπάτλερ, ὁ πρὸ 200 περίπου ἐτῶν συγγράψας τὴν παγκοσμίου φήμης ἀπολογίαν του ὑπὲρ τῆς θρησκείας, τιτλοφορουμένην «Ἀναλογία τῆς Θρησκείας» (2).

***

Ἑκάστη ὅμως γενεὰ ἀνακαλύπτει δι' ἑαυτὴν ἴδιον κόσμον. Ἕκαστον ἄτομον κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς ζωῆς του εὑρίσκει τὰ πάντα νέα. Οὐδόλως λοιπὸν παράδοξον

(1) Ὁμὰς Χριστιανικὴ ἐν Ἀμερικῇ, ἀποκρούουσα ἀνεξετάστως πᾶσαν νεωτέραν ἀνακάλυψιν τῆς ἐπιστήμης.

(2) Μετεφράσθη τὸ ἔργον τοῦτο εἰς τὴν Ἑλληνικὴν τῷ 1877 ὑπὸ τοῦ Μιχαὴλ Καλοποθάκη, δυστυχῶς ὅμως ἐξηντλήθη πρὸ πολλοῦ ἡ ἔκδοσις ἐκείνη.

ἂν εὑρίσκῃ ἔδαφος εἰς τὰς διανοίας τῶν νεωτέρων γενεῶν τὸ σπέρμα τοῦ ἐκκοσμικευτικοῦ κηρύγματος. Ἀλλὰ καὶ πόσον δικαίως οἱ θρησκευτικοὶ ἡγέται ἐξεγείρονται, ὑποδεικνύοντες τὸν κίνδυνον ἐκ τοῦ κηρύγματος τούτου, τὸ ὁποῖον ἀπειλεῖ νὰ κατακλύσῃ ὁλόκληρον τὸν κόσμον! Καὶ πόσον σταθερῶς καὶ καρτερικῶς πρέπει νὰ ἀντιμετωπίσωμεν τὴν πρόκλησιν, τὴν ὁποίαν τὸ κήρυγμα τοῦτο ρίπτει κατὰ πρόσωπον ἑκάστου Χριστιανοῦ!

Μὴ ὑποπέσωμεν εἰς τὸ εὐλογοφανὲς καὶ εὔκολον σφάλμα τοῦ νὰ θεωρῶμεν τὸν Παγκόσμιον Πόλεμον ὡς τὸν μόνον γεννήτορα τῆς νεωτέρας ἐκκοσμικεύσεως. Ἡ μεγάλη ἐκείνη σύρραξις ὑπῆρξεν ***ὄχι αἰτία, ἀλλὰ μᾶλλον σύμπτωμα*** μιᾶς νοοτροπίας καὶ ἑνὸς συστήματος ζωῆς, ***ἀπὸ τοῦ ὁποίου ἔλειπεν ὁ Θεός.*** Οὐδέποτε θὰ ἐλάμβανε χώραν ὁ πόλεμος ἐκεῖνος, ἐὰν λαοὶ καὶ κυβερνήσεις ἀπέβλεπον εἰς τὴν ***ἠθικὴν καὶ πνευματικὴν ζωήν***, ἀντὶ νὰ ἐπιδιώκουν τὴν ἰδιοτελῆ κυριαρχίαν τῶν ὑλικῶν πραγμάτων. Ὄχι! Ὁ Μέγας Πόλεμος, μὲ τὴν τεραστίαν του ὑλικὴν καταστροφὴν καὶ μὲ τὴν ἠθικὴν καὶ πνευματικὴν χρεωκοπίαν, τὴν ὁποίαν ἐπροξένησεν, ἐμφανίζει, ἁπλούστατα, πολιτισμόν, ἐκ τοῦ ὁποίου πράγματι διεγράφη ὁ Θεός.

Ἀλλ' οὔτε πρέπει ἡμεῖς, οἱ στερρῶς ἐχόμενοι τῆς Χριστιανικῆς πίστεως, νὰ περιπέσωμεν εἰς τὴν ἀντίθετον ἀκρότητα καὶ νὰ ἐγκαλέσωμεν τὴν ***ἐπιστήμην ὡς ὑπαίτιον τῆς παγκοσμίου νέας ἀντιθρησκευτικῆς νοοτροπίας.*** Ναὶ μὲν συχνάκις, ἂν ὄχι πάντοτε, αἱ νέαι ἐπιστημονικαὶ ἀνακαλύψεις ὑπεκίνησαν ρεῦμα ***ὑλισμοῦ,*** τείνοντος εἰς τὸ νὰ ἀποδώσῃ εἰς τὴν ὑλικὴν φύσιν τὴν ἐξήγησιν ὁλοκλήρου τῆς ἐπιγείου ζωῆς. Ἀλλ' ἐξ ἀντιθέτου, μεταξὺ τῶν ἐξόχων ἐπιστημόνων, οἵτινες προήγαγον τὴν ἐπιστήμην κατὰ τὴν σύγχρονον καὶ κατὰ προγενεστέρας γενεάς, διαπρέπουν ὀνόματα πολλὰ ἀνδρῶν, οἵτινες εὗρῆκαν ἐν τῇ ἐπιστήμῃ ***στήριγμα,*** ὄχι κώλυμα, τῆς πίστεως καὶ τῆς ζωῆς αὐτῶν. Πλὴν βεβαίως τὸ ἐπιχείρημα τοῦτο δὲν ἱκανοποιεῖ τοὺς πιστεύοντας ὅτι ἡ ἐπιστήμη καὶ αἱ νεώτεραι ἐπιστημονικαὶ μέθοδοι εἶναι οὐσιαστικῶς ἐχθρικαὶ πρὸς τὸν Χριστιανισμόν. Καὶ δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι γενικῶς ἐπικρατεῖ μεταξὺ τῶν Χριστιανῶν ἡ ἰδέα ὅτι ἡ ἀπέναντι τοῦ Χριστιανισμοῦ στάσις τῆς συγχρόνου Ἐπιστήμης, χαλαροῖ καὶ παραλύει τὴν ἁπλοϊκὴν πίστιν καὶ ὑποθάλπει ἀπόψεις τῆς ζωῆς ὑλόφρονας καὶ κοσμικάς.

Ἡ παροῦσα στιγμὴ δὲν εἶναι πρόσφορος πρὸς συστηματικὴν ἀνασκόπησιν τοῦ σπουδαιοτάτου τούτου θέματος, δὲν δύναμαι ὅμως νὰ ἐγκαταλείψω τὸ ζήτημα, χωρὶς νὰ ὑποδείξω ***δύο κοινὰς πλάνας.***

Οἱ Χριστιανοὶ ἐκεῖνοι, οἵτινες κόπτονται διὰ τὰ πορίσματα τῆς ἐπιστήμης, ἐν ἐποχῇ, ἥτις δύναται νὰ ὀνομασθῇ ***αἰὼν ἐπιστημονικός***, συγχέουν τὰ ***γεγονότα*** μὲ τὰς ***ἀξίας.*** Ὁ ἐπιστήμων, ὡς ἐπιστήμων, ἀσχολεῖται μὲ γεγονότα καὶ μὲ ἐπιστημονικὰς μεθόδους. Τὸ πεδίον τῆς δράσεώς του εἶναι πεδίον ***ποσοτικῶν καταμετρήσεων,*** κατὰ τὴν φράσιν τοῦ Στρῆτερ (Streeter). Ὁ Ἑρβέρτος Σπένσερ ἔγραφεν ὅτι τὸ τραγικώτερον πρᾶγμα εἶναι, ὅταν μία θεωρία καταστρέφεται ὑπὸ ἑνὸς γεγονότος. Καὶ πράγματι, ἓν καλῶς βεβαιωμένον γεγονὸς δύναται νὰ ἐκμηδενίσῃ πολλὰς θεωρίας. Ἀλλ' ὁ ἄνθρωπος, ὅστις πιστεύει, δὲν ἐνδιαφέρεται

διὰ γεγονότα οὔτε διὰ τὰς θεωρίας, αἵτινες συσχετίζουν τὰ ὑποτιθέμενα γεγονότα. Ἔχει νὰ κάμῃ μὲ **ἀξίας**· ἐνδιαφέρεται διὰ τὴν **ποιότητα** τῆς πραγματικότητος.

Γνωστοὶ εἶναι οἱ λόγοι τοῦ Χριστοῦ πρὸς τὸν νεανίσκον, ὅστις παρεκάλεσεν Αὐτὸν νὰ μεσολαβήσῃ παρὰ τῷ ἀδελφῷ του περὶ ἀποδόσεως τῆς ὀφειλομένης εἰς αὐτὸν κληρονομίας. Ὁ Ἰησοῦς ἀπεποιήθη πᾶσαν ἀνάμιξιν εἰς τοιαῦτα νομικὰ ζητήματα, ἀλλ' ἀνεδείχθη ἀπαράμιλλος πηγὴ ἠθικῆς καὶ πνευματικῆς δυνάμεως. Εἶπεν εἰς τὸν αἰτοῦντα: «Ἄνθρωπε, τίς με κατέστησε δικαστὴν ἢ μεριστὴν ἐφ' ὑμᾶς; Ὁρᾶτε καὶ φυλάσσεσθε ἀπὸ τῆς πλεονεξίας· ὅτι οὐκ ἐν τῷ περισσεύειν τινὶ ἡ ζωὴ αὐτοῦ» (Λουκ. ιβ'. 14, 15). Θὰ ἠδύνατο νὰ συμπληρωθῇ ἡ ῥῆσις αὕτη ἡ ἀρνητικὴ διὰ θετικοῦ συμπληρώματος. Ὑπέβαλα κάποτε εἰς ὁμάδα μαθητῶν μου τὴν ἐρώτησιν: «Πῶς θὰ ἠδύνατο νὰ γίνῃ ἡ συμπλήρωσις αὕτη συμφώνως πρὸς τὴν διδασκαλίαν τοῦ Χριστοῦ καὶ τὴν ζωὴν Αὐτοῦ;» Ἡ δὲ ἀπάντησις ἦτο, ὅτι ὄχι εἰς τὸ πλῆθος τῶν πραγμάτων, ἅτινα κατέχει, **ἀλλ' εἰς τὴν σταθερὰν ἀνακάλυψιν καὶ πραγματοποίησιν τῶν ἠθικῶν ἀξιῶν τῆς ζωῆς** συνίσταται ἡ ἀληθὴς ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου. Καὶ θὰ ἐπεξέτεινα τὴν ἀντίθεσιν ταύτην ἀκόμη περισσότερον, καὶ θὰ ἔλεγον: «Ἡ Χριστιανικὴ πίστις δὲν συνίσταται εἰς τὴν περισυλλογὴν γεγονότων, τὰ ὁποῖα δύναται νὰ ἐπιβεβαιώσῃ σήμερον ἢ νὰ ἀνατρέψῃ αὔριον ἡ Ἐπιστήμη, ἀλλ' εἰς τὴν σταθερὰν ἀνακάλυψιν καὶ πραγματοποίησιν τῶν πνευματικῶν ἀξιῶν, μὲ τὰς ὁποίας ὁ Χριστὸς προικίζει καὶ πληροῖ τὴν ζωήν». Μᾶς δίδει τὴν ἀξίαν τῆς **πατρότητος τοῦ Θεοῦ,** ἀποκαλύψας εἰς ἡμᾶς τὸν Θεὸν ὡς τὸν παγκόσμιον πνευματικὸν Πατέρα. Τὸν ἄνθρωπον περιέβαλε μὲ τὴν ἀξίαν τῆς **υἱότητος** ἀπέναντι τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς **ἀδελφότητος** ἀπέναντι τῶν ἄλλων ἀνθρώπων. Εἰς τὴν ζωὴν ἀπέδωκε τὴν ἀξίαν τῆς **ἀθανασίας.** Ἀπεκάλυψεν εἰς ὀφθαλμοὺς μὴ δυναμένους νὰ διακρίνωσι ταύτας ἀφ' ἑαυτῶν, τὰς ὑπερτάτας ἀξίας τῆς **ἀγάπης**, τῆς **δικαιοσύνης,** τῆς **ἁγνότητος,** τῆς **ταπεινοφροσύνης,** τῆς **πρᾳότητος** καὶ τοῦ **σεβασμοῦ.** Ἰδοὺ ἀξίαι, μὲ τὰς ὁποίας οὐδεὶς ἐπιστήμων ἔχει νὰ ἀσχοληθῇ, οὐδὲ δύνανται νὰ ἐφευρεθῶσιν ἐργαλεῖα καὶ σταθμά, διὰ τῶν ὁποίων νὰ μετρηθῇ ἡ πολυτιμότης των. Εἶναι **ὑπερφυσικαὶ ἀξίαι,** ὅπως εἶναι τὸ κάλλος τοῦ ῥόδου καὶ ἡ μαγεία τῆς αὐγῆς—ὑπερφυσικαὶ ὑπὸ τὴν ἔννοιαν, ὅτι γίνονται ἀντιληπταὶ καὶ πραγματοποιοῦνται μόνον **καθ' ὅσον ὁ Θεὸς ἐνοικεῖ ἐν τῇ καρδίᾳ τοῦ ἀνθρώπου.**

Ἀντιθέτως ὁ ἐπιστήμων ὑποπίπτει συχνάκις εἰς παρομοίαν πλάνην. Ὠθούμενος εἰς ἐπανάστασιν καὶ διαμαρτυρίαν κατὰ τοῦ ἀνεξελέγκου δογματισμοῦ, παρασύρεται πολλάκις εἰς ἀκρότητας **ἠθικῆς καὶ πνευματικῆς τυφλότητος.** Καὶ δὲν κατορθώνει νὰ ἦναι συνεπὴς πρὸς τὴν μεγαλειώδη ἀρχὴν τῆς **φιλαληθείας**, τὴν ὁποίαν ὁ ἴδιος πρεσβεύει ὡς βάσιν πάσης ἐπιστημονικῆς αὐθεντίας.

Ἂς ἀποφεύγωμεν λοιπόν, τόσον τὴν μυωπίαν τῆς ἀώρου εὐσεβείας, ὅσον καὶ τὴν τύφλωσιν τῆς ἐπιπολαίας ἐπιστήμης. Ἀλλ' ἂς ἀπαιτήσωμεν διὰ τὴν θρησκείαν τόσον, ὅσον καὶ διὰ τὴν Ἐπιστήμην, ἀπόλυτον ἐλευθερίαν δράσεως εἰς τὸ οἰκεῖον ἑκάστης πεδίον. (ἀκολουθεῖ)

(Λόγος ἐκφωνηθεὶς τὴν 30 Μαΐου 1929 ἐν τῇ Σχολῇ Θρησκείας ἐν Π. Φαλήρῳ ὑπὸ τοῦ αἰδ. Δρος Goodsell).

ΟΙ ΠΑΤΕΡΕΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

(Συνέχεια)

Κλήμης ὁ Ἀλεξανδρεύς.

Ὁ πατὴρ οὗτος, ὃν ὁ Εὐσέβιος ὀνομάζει Τῖτον Φλάβιον Κλήμεντα, ἦτο κατὰ τὸν Ἐπιφάνιον Ἀθηναῖος, ἀλλ' οἱ πλεῖστοι τῶν Πατέρων τὸν ὀνομάζουσιν Ἀλεξανδρέα. Πάντως ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ἔζησε καὶ διέπρεψεν. Ἐγεννήθη ἐκ γονέων Ἐθνικῶν καὶ ἐκπαιδευθεὶς εἰς πᾶσαν Ἑλληνικὴν σοφίαν, ἤκμασεν ἐπὶ τῶν Ρωμαίων αὐτοκρατόρων Σεπτιμίου Σευήρου καὶ Καρακάλλα (193—217 μ. Χρ.). Ἐν ἀνδρικῇ ἡλικίᾳ ἠσπάσθη τὸν Χριστιανισμὸν καὶ περιηγήθη πολλὰς χώρας τῆς Ἀνατολῆς καὶ τῆς Δύσεως, ἵνα μάθῃ ἐπακριβῶς τὰ τῆς Χριστιανικῆς πίστεως, οὕτω δὲ ἐγνώρισε πολλοὺς ἐπισκόπους καὶ διδασκάλους, ὑπὸ τῶν ὁποίων καὶ ἐδιδάχθη τὴν γνησίαν τῶν Ἀποστόλων παράδοσιν. Χειροτονηθεὶς πρεσβύτερος τῆς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ἐκκλησίας, διωρίσθη κατηχητὴς τοῦ ἐκεῖ Χριστ. διδασκαλείου τῷ 189 μ. Χρ. διαδεχθεὶς εἰς τὸ ἀξίωμα τοῦτο τὸν διδάσκαλόν του Πάνταινον, τὸν ὁποῖον μεγάλως ἐπαινεῖ εἰς τὰ συγγράμματά του, καὶ ἀφήσας ὡς διάδοχον ἑαυτοῦ τὸν μαθητήν του Ὠριγένη.

Διδάξας ἐπὶ 12 ἔτη, ἀπῆλθεν ἐξ Ἀλεξανδρείας κατὰ τὸ ἔτος 202 ἐπὶ τῇ ἐκρήξει διωγμοῦ τινος κατὰ τῶν ἐκεῖ Χριστιανῶν καὶ μετέβη εἰς Καππαδοκίαν, Ἱεροσόλυμα καὶ Ἀντιόχειαν, μὴ ἐπανελθὼν πλέον εἰς Ἀλεξάνδρειαν. Εἰκάζεται ὅτι ἀπέθανε περὶ τὸ ἔτος 216 μ. Χρ.

Ὁ Κλήμης ὑπῆρξεν οὐχὶ μόνον διὰ ζώσης φωνῆς διαπρεπὴς διδάσκαλος τοῦ Χριστιανισμοῦ, ἀλλὰ καὶ συνέγραψε πολλὰ σοφὰ συγγράμματα θρησκευτικὰ καὶ φιλοσοφικά, ὧν τὰ κυριώτερα εἶναι τὰ ἑξῆς, ἅτινα καὶ διεσώθησαν μέχρις ἡμῶν:

α') ***Πρὸς Ἕλληνας λόγος ὁ προτρεπτικός***, διὰ τοῦ ὁποίου συνιστᾷ εἰς τοὺς Ἐθνικοὺς τὴν Χριστιανικὴν πίστιν. β') ***Ὁ Παιδαγωγός,*** εἰς βιβλία τρία, εἰς τὰ ὁποῖα παριστᾷ τὸν Χριστόν, τὸν ἔνσαρκον Λόγον τοῦ Θεοῦ, ὡς τὸν παιδαγωγόν, σωτῆρα καὶ διδάσκαλον τῶν ἀνθρώπων. γ') ***Στρωματεῖς***, εἰς βιβλία ὀκτώ· τὸ ἔργον εἶναι συλλογὴ διαφόρων σημειωμάτων παντοίας ὕλης—φιλοσοφικῶν, ποιητικῶν, ἱστορικῶν, θεολογικῶν. Θεμελειώδης σκέψις τοῦ ἔργου τούτου εἶναι νὰ ἀποδείξῃ ποία πρέπει νὰ ἦναι ἡ γνῶσις τοῦ Χριστιανοῦ. δ') ***Τίς ὁ σωζόμενος πλούσιος,*** πραγματεία περὶ τῆς κατὰ Θεὸν χρήσεως τοῦ πλούτου, βασιζομένη εἰς τὸ ἐπεισόδιον τοῦ Χριστοῦ καὶ τοῦ πλουσίου νεανίσκου (Μάρκ. ι'. 17—31).

Ἐκτὸς τῶν ὡς ἄνω ἔργων, ἀναφέρονται καὶ ἕτερα συγγράμματα τοῦ Κλήμεντος, ἅτινα δὲν διεσώθησαν, ὡς λ. χ. ***Ὑποτυπώσεις*** (εἰς 8 βιβλία), ***Ἐκ τῶν προφητικῶν ἐκλογαί***, ***Λόγος περὶ τοῦ Πάσχα***, ***Κανὼν ἐκκλησιαστικός***, ***Περὶ νηστείας, Περὶ καταλαλιᾶς***, ***Περὶ ψυχῆς***, ***Περὶ Προνοίας***, κτλ. Αἱ ***Ὑποτυπώσεις***, αἵτινες ἦσαν βραχέα σχόλια ἢ ἑρμηνεῖαι εἰς πάντα τὰ βιβλία τῆς Ἁγ. Γραφῆς, μετεφράσθησαν εἰς τὴν Λατινικὴν ὑπὸ τοῦ Κασσιοδώρου, ὅστις καὶ μετέβαλε πολλὰ ἐκ τῶν ἐν αὐταῖς, συμφώνως πρὸς τὰς ἰδικάς του ἰδέας· ὁ δὲ

Φώτιος, ἔχων, ὡς φαίνεται, πρὸ ὀφθαλμῶν τοιαύτην τινα παρηλλαγμένην ἔκδοσιν τοῦ ἔργου τούτου, καταδικάζει ἐντόνως ὡς ἀσεβεῖς ἑρμηνείας τινας δῆθεν τοῦ Κλήμεντος.

Πάντες οἱ ἀρχαιότεροι ἐκκλησιαστικοὶ συγγραφεῖς ἐπαινοῦσι τὸν Κλήμεντα. Καὶ ἡ Δυτικὴ Ἐκκλησία ἐθεώρει αὐτὸν ὡς ἅγιον μέχρι τοῦ 18ου αἰῶνος, ὁπότε ὁ Πάπας Βενέδικτος ὁ ΙΔ', ἀναγνώσας τὰς ὡς ἄνω ἀποδοκιμαστικὰς κρίσεις τοῦ Φωτίου, διέγραψε τὸν Κλήμεντα ἐκ τοῦ καταλόγου τῶν ἁγίων! Ἔκτοτε ὅμως πολλοὶ Ρωμαιοκαθολικοὶ συγγραφεῖς, ἂν καὶ τυπικῶς ὑποτασσόμενοι εἰς τὴν Παπικὴν ταύτην ἀπόφασιν, προέβαλον ἰσχυρὰ ἐπιχειρήματα ὑπὲρ ἀκυρώσεως αὐτῆς καὶ ἐπαναφορᾶς τοῦ Κλήμεντος εἰς τὴν τιμὴν τοῦ ἁγίου.

Ὠριγένης.

Ὁ Ὠριγένης, τὸ γένος Αἰγύπτιος, ἐγεννήθη ἐν Ἀλεξανδρείᾳ τὸ ἔτος 185 μ. Χρ, ἐκ γονέων Χριστιανῶν, ὡς μαρτυρεῖ ὁ Εὐσέβιος. Ὁ πατὴρ αὐτοῦ Λεωνίδας, μετερχόμενος ἴσως τὸ ἐπάγγελμα τοῦ ῥήτορος, ἐπεμελήθη μεγάλως τῆς πνευματικῆς καὶ θρησκευτικῆς ἀγωγῆς τοῦ υἱοῦ του, διδάσκων αὐτὸν καθ' ἑκάστην ἐκ τῆς Ἁγίας Γραφῆς, ἀλλὰ καὶ συγχρόνως γυμνάζων αὐτὸν εἰς τὰ ἐγκύκλια μαθήματα. Βραδύτερον ὁ Ὠριγένης ἐφοίτησεν εἰς τὸ Διδασκαλεῖον (κατηχητικὴν σχολήν), ὅπου ἐδίδασκε τότε ὁ Κλήμης.

Ὅτε δὲ ἐπὶ αὐτοκράτορος Σεπτιμίου Σευήρου ἐξερράγη ὁ κατὰ τῶν Χριστιανῶν διωγμὸς τοῦ ἔτους 202 καὶ συνελήφθη ὁ πατήρ του Λεωνίδας, ὁ τότε μόλις 17ετὴς Ὠριγένης ἠθέλησε νὰ συμμερισθῇ τὴν τύχην τοῦ ἀγαπητοῦ πατρός, καὶ ἡ μήτηρ του ἠναγκάσθη νὰ κρύψῃ ὅλα τὰ ἐνδύματά του διὰ νὰ ματαιώσῃ τὸν σκοπόν του. Ὥστε ὁ Ὠριγένης ἠναγκάσθη νὰ παραιτηθῇ τῆς προθέσεώς του ταύτης, περιορισθεὶς νὰ γράψῃ πρὸς τὸν πατέρα του ἐπιστολήν, δι' ἧς τὸν ἐνεθάρρυνε καὶ τὸν παρεκάλει νὰ μὴ μεταβάλῃ τὸ φρόνημά του χάριν τῶν οἰκείων του.

Ὁ Λεωνίδας ὑπέστη μαρτυρικὸν θάνατον, ἡ περιουσία του ἐδημεύθη, καὶ ἡ χήρα μετὰ τῶν ἑπτὰ ἀνηλίκων τέκνων περιέπεσεν εἰς τὴν ἐσχάτην πτωχείαν. Ἀλλὰ κατ' οἰκονομίαν Θεοῦ, πλουσία τις καὶ περιφανὴς γυνὴ τῆς Ἀλεξανδρείας, σπλαγχνισθεῖσα τὴν ἀναξιοπαθοῦσαν ταύτην οἰκογένειαν, παρέλαβεν αὐτὴν εἰς τὸν οἶκόν της καὶ παρέσχεν εἰς αὐτὴν κατοικίαν καὶ τράπεζαν. Διὰ τῆς βοηθείας δὲ τῆς εὐεργέτιδος ταύτης κυρίας ὁ νεαρὸς Ὠριγένης κατώρθωσε νὰ ἀποπερατώσῃ τὰς ἐπιστημονικάς του σπουδάς, καὶ ἐντὸς ὀλίγου τόσον προώδευσεν, ὥστε ἔγεινεν ἱκανὸς νὰ διδάσκῃ τὴν γραμματικὴν καὶ τὴν ῥητορικήν, καὶ οὕτω νὰ κερδίζῃ ἀρκετά, ὥστε νὰ μὴ ἔχῃ πλέον χρείαν ξένης βοηθείας.

Ἡ εὐφυΐα καὶ ἡ εὐσέβεια τοῦ Ὠριγένους ταχέως διεφημίσθησαν καὶ μεταξὺ τῶν Χριστιανῶν καὶ μεταξὺ τῶν Ἐθνικῶν, πολλοὶ τῶν ὁποίων προσήρχοντο πρὸς αὐτόν, παρακαλοῦντες νὰ τοὺς διδάξῃ τὴν Χριστιανικὴν πίστιν. Προθύμως δὲ ἀνεδέχθη τὴν διδασκαλίαν ταύτην, καὶ τὴν διεξῆγε τόσον ἐπιτυχῶς, ὥστε ἐφείλκυσε τὴν προσοχὴν τοῦ ἐπισκόπου Δημητρίου, ὅστις τῷ 203 μ. Χρ. τὸν διώρισε (μόλις τότε 18 ἐτῶν τὴν ἡλικίαν) κατηχητὴν εἰς τὸ Διδασκαλεῖον τῆς Ἀλεξανδρείας. Εἰς τὸ νέον τουτο ἔργον ὁ Ὠριγένης ἀφωσιώθη ὁλοκλήρως·

ἀλλὰ μὴ δυνάμενος τοῦ λοιποῦ νὰ διδάσκῃ ἐπὶ ἀμοιβῇ τὴν γραμματικὴν καὶ ρητορικήν, ἠναγκάσθη νὰ πωλήσῃ τὴν πλουσίαν του βιβλιοθήκην, ζητήσας παρὰ τοῦ ἀγοραστοῦ ὡς τίμημα νὰ τῷ παρέχῃ 4 ὀβολοὺς τὴν ἡμέραν διὰ τὴν διατροφήν του, καὶ μὲ τὴν πενιχρὰν ταύτην διατροφὴν ἔζη βίον ἀσκητικὸν μᾶλλον, ἔχων μόνον ἕνα χιτῶνα, μὴ φορῶν ὑποδήματα καὶ κοιμώμενος οὐχὶ ἐπὶ κλίνης, ἀλλὰ κατὰ γῆς. Τόσον δὲ ἀφωσιωμένος ἦτο εἰς τὴν κατὰ γράμμα ἑρμηνείαν τῶν Γραφῶν καὶ τόσον ἐπόθει νὰ ζήσῃ βίον ἅγιον, ὥστε παρεσύρθη εἰς διαφόρους ἀκρότητας· οὕτω λ.χ. ἠκρωτηρίασεν ἑαυτόν, παρεξηγήσας λόγους τινὰς τοῦ Σωτῆρος (Ματθ. ιθ΄. 12).

Ὁ Ὠριγένης, ἀφοῦ ἐδίδαξεν ἐπί τινα καιρὸν τὴν Χριστιανικὴν θρησκείαν μετὰ πολλῆς φήμης καὶ ὠφελείας, ἔκρινεν ἀναγκαῖον νὰ στρέψῃ πάλιν τὴν προσοχήν του πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν ἐπιστήμην, διότι ἡ φήμη του εἵλκυε πρὸς αὐτὸν ἄνδρας διαφόρου παιδείας καὶ διαφόρων θρησκευτικῶν ἰδεῶν, ὀπαδοὺς τῆς Ἑλληνικῆς φιλολογίας καὶ τῆς αἱρετικῆς «Γνώσεως». Διὰ τοῦτο, ἂν καὶ διδάσκαλος αὐτός, δὲν ἐδυσκολεύθη νὰ ἐγγραφῇ ὡς μαθητὴς τοῦ διασήμου τότε ἐν Ἀλεξανδρείᾳ διδασκάλου τῆς φιλοσοφίας Ἀμμωνίου Σακκᾶ. Συνάμα ὅμως ἐφρόντιζε καὶ νὰ πλουτίζῃ τὰς θεολογικάς του γνώσεις· διὸ καὶ κατὰ τὸ ἔτος 211 ἐπεχείρησε ταξείδιον εἰς Ρώμην, ἵνα γνωρίσῃ ἐκ τοῦ πλησίον τὴν ἐκεῖ ἀρχαιοτάτην Ἐκκλησίαν.

Ἐν τῷ μεταξὺ ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀκροατῶν του ηὐξήθη εἰς τοιοῦτον βαθμόν, ὥστε ἠναγκάσθη νὰ προσλάβῃ ὡς βοηθόν του τὸν πρῴην μαθητήν του Ἡρακλᾶν, εἰς ὃν ἀνέθηκε τὴν διδασκαλίαν τῶν ἀρχαρίων, κρατήσας δι' ἑαυτὸν τὴν προκεχωρημένην διδασκαλίαν. Συναισθανθεὶς δὲ ὅτι διὰ τὴν ἑρμηνείαν τῆς Π. Διαθήκης καὶ τὴν μετὰ τῶν Ἑβραίων συζήτησιν θεμάτων τῆς Ἰουδαϊκῆς θρησκείας ἦτο ἀνάγκη νὰ γνωρίζῃ τὴν Ἑβραϊκήν, ἐπεδόθη εἰς τὴν ἐκμάθησιν τῆς γλώσσης ταύτης καὶ δὲν ἐβράδυνε νὰ γίνῃ κάτοχος αὐτῆς.

Ἡ φήμη τοῦ Ὠριγένους καὶ τῆς ἐπιτυχοῦς διδασκαλίας του ταχέως ἐξηπλώθη πολὺ πέραν τῶν ὁρίων τῆς Αἰγύπτου. Ἡγεμών τις τῆς Ἀραβίας, ἀκούσας περὶ τῆς σοφίας του, ἐζήτησε παρὰ τοῦ ἐπισκόπου Δημητρίου νὰ σταλῇ ὁ Ὠριγένης πρὸς αὐτόν, ὅπως τὸν διδάξῃ τὴν Χριστιανικὴν πίστιν· τοῦθ' ὅπερ καὶ ἐπραγματοποιήθη, ὁ δὲ Ὠριγένης, ἀφοῦ ἐξεπλήρωσε τὴν ἀποστολήν του ταύτην, ἐπανῆλθεν εἰς Ἀλεξάνδρειαν (ἔτος 215). Ἐπειδὴ ὅμως τότε ὁ αὐτοκράτωρ Καρακάλλας, ὀργισθεὶς κατὰ τῶν Ἀλεξανδρέων, ἡτοιμάζετο νὰ τιμωρήσῃ αὐτοὺς σκληρῶς, ὁ Ὠριγένης ἠναγκάσθη νὰ καταφύγῃ εἰς Παλαιστίνην. Ἐκεῖ δὲ ἐν Καισαρείᾳ ὑποδεχθέντες αὐτὸν οἱ ἐπίσκοποι παρεκάλεσαν αὐτόν, ἂν καὶ λαϊκόν, νὰ ἑρμηνεύσῃ δημοσίᾳ τὰς Γραφάς. Τοῦτο δὲν ἦτο σπάνιον συμβὰν κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην· ἀλλ' εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν ἡ συνήθεια αὕτη εἶχε καταργηθῇ καὶ διὰ τοῦτο (ἴσως δὲ καὶ ἐκ φθόνου) ὁ ἐπίσκοπος Ἀλεξανδρείας Δημήτριος ἠγανάκτησε καὶ ἀνεκάλεσε τὸν Ὠριγένην εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν αὐτοῦ διοίκησιν. Μετ' ὀλίγον ὅμως ὁ Ὠριγένης ἔλαβε νέαν πρόσκλησιν (κατὰ τὸ ἔτος 218) παρὰ τῆς Ἰουλίας Μαμμαίας, μητρὸς τοῦ αὐτοκράτορος Ἀλεξάνδρου Σευήρου, ἥτις οὖσα γυνὴ θεοσεβής, ἔστειλε στρατιωτικὸν ἀπόσπασμα ἵνα συνοδεύσῃ τὸν Ὠριγένην πρὸς αὐτὴν εἰς Ἀντιόχειαν, ὅπως κατηχήσῃ αὐτὴν εἰς τὴν Χριστιανικὴν πίστιν.

Μετὰ τοῦτο ὁ Ὠριγένης, διακόψας τὴν διδασκαλίαν του, ἐπεδόθη εἰς τὸ συγγράφειν. Ἤρχισε τὴν ἔκδοσιν τῶν ***Ὑπομνημάτων*** (ἤτοι, ἑρμηνειῶν) του εἰς τὴν Ἁγ. Γραφήν, καὶ συνέγραψε καί τινα ἄλλα ἔργα. Ἀφοῦ εἰργάσθη οὕτως ὑπὲρ τὰ δέκα ἔτη, μετέβη εἰς ἐπίσκεψιν τῆς Ἀχαΐας (ὅπως τότε ἐκαλεῖτο ἡ Ἑλλὰς) κομίζων συστατικὰς ἐπιστολὰς τοῦ ἐπισκόπου Δημητρίου. Διερχόμενος διὰ Παλαιστίνης, ἐχειροτονήθη πρεσβύτερος ὑπὸ τοῦ ἐπισκόπου Ἱερουσαλὴμ Ἀλεξάνδρου (228 μ. Χρ.). Τοῦτο ὅμως σφόδρα ἐξώργισε τὸν Δημήτριον, ὅστις τὸ ἐθεώρησεν ὡς ἐπέμβασιν εἰς τὰ ἐσωτερικὰ τῆς ἐπισκοπῆς Ἀλεξανδρείας. Ὅθεν τὸν μὲν Ἀλέξανδρον πικρῶς ἐπέπληξε, τὸν δὲ Ὠριγένην καθήρεσε τοῦ πρεσβυτερικοῦ ἀξιώματος, ἀναφέρων μάλιστα δημοσίᾳ τὸν παλαιὸν ἐκεῖνον αὐτοακρωτηριασμὸν τοῦ Ὠριγένους καὶ προβάλλων τὸ ἐκ τούτου ἐπιχείρημα ὅτι, κατὰ τοὺς Ἀποστολικοὺς κανόνας, ὁ ἑαυτὸν ἀκρωτηριάσας δὲν δύναται νὰ γίνῃ κληρικός. Ἐπὶ πλέον, ὅτε ὁ Ὠριγένης, μετὰ μακρὰν ἐν Ἀχαΐᾳ ἀπουσίαν, ἐπανῆλθεν εἰς Ἀλεξάνδρειαν, ὁ Δημήτριος, συγκαλέσας σύνοδον τῶν Αἰγυπτίων ἐπισκόπων καὶ Ἀλεξανδρινῶν πρεσβυτέρων, ἐπέτυχε νὰ ἐκδοθῇ ψήφισμα, δι' οὗ ἀπηγορεύετο εἰς τὸν Ὠριγένη τὸ ἀξίωμα τοῦ πρεσβυτέρου καὶ κατεδικάζετο οὗτος εἰς ἐξορίαν (231 μ. Χρ.). Τὴν ζωηρὰν ταύτην ἐχθρότητα τοῦ Δημητρίου ὁ Εὐσέβιος καὶ ὁ Ἱερώνυμος ἀποδίδουν εἰς φθόνον αὐτοῦ κατὰ τοῦ Ὠριγένους διὰ τὴν φήμην του ὡς ἁγίου καὶ σοφοῦ διδασκάλου.

Ὁ Ὠριγένης τότε παρέδωκε τὸ διδασκαλικόν του ἔργον εἰς τὸν Ἡρακλᾶν καὶ ἀπῆλθεν εἰς τοὺς ἐν Παλαιστίνῃ φίλους του, οἵτινες οὐδόλως ἀνεγνώρισαν τὰς ἀποφάσεις τοῦ Δημητρίου καὶ τῆς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ συνόδου.

Ἀλλ' ὁ Δημήτριος δὲν ἡσύχασε. Συνεκάλεσε δευτέραν σύνοδον ἔτι πολυμελεστέραν, τῇ εἰσηγήσει του δὲ αὕτη ἐκήρυξε τὸν Ὠριγένη ἀφωρισμένον τῆς ἐκκλησιαστικῆς κοινωνίας καὶ τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ἀξιώματος καθῃρημένον. Τὴν ἀπόφασιν ταύτην ἀνεγνώρισαν πάντες οἱ ἄλλοι ἐπίσκοποι, πλὴν τῶν τῆς Παλαιστίνης, Ἀχαΐας, Φοινίκης καὶ Ἀραβίας.

Ὁ Ὠριγένης, ἐλθὼν εἰς τὴν ἐν Παλαιστίνῃ Καισάρειαν, συνέστησεν ἐκεῖ σχολήν, ἥτις κατὰ τὴν δόξαν ταχέως ὑπερέβαλε τὸ Διδασκαλεῖον τῆς Ἀλεξανδρείας, μὲ χιλιάδας μαθητῶν ἔκ τε τῆς Παλαιστίνης καὶ τῆς ἀλλοδαπῆς. Ἐδίδασκε δ' ἐν αὐτῇ ὁλόκληρον τὸν κύκλον τῶν φιλοσοφικῶν καὶ θεολογικῶν σπουδῶν.

Ἡ δρᾶσις αὕτη τοῦ Ὠριγένους ἐν Παλαιστίνῃ διεκόπη, ὅτε τὸν αὐτοκράτορα Σευῆρον διεδέχθη ὁ αἱμοχαρὴς καὶ ἐχθρὸς τοῦ Χριστιανισμοῦ Μαξιμῖνος (235 μ. Χρ.), ὅτε νέος ἄγριος διωγμὸς ἠγέρθη κατὰ τῶν Χριστιανῶν, ὅστις ἠνάγκασε τὸν Ὠριγένην νὰ μεταβῇ, κατὰ πρόσκλησιν τοῦ ἐπισκόπου Φιρμιλιανοῦ, εἰς Καισάρειαν τῆς Καππαδοκίας, ὅπου καὶ παρέμεινεν ἐπὶ δύο ἔτη, κεκρυμμένος εἰς τὴν οἰκίαν Χριστιανῆς τινος παρθένου, Ἰουλιανῆς ὀνόματι. Εἰς τὴν οἰκίαν αὐτῆς εὗρε πλουσίαν βιβλιοθήκην, καὶ ἐν αὐτῇ μετάφρασίν τινα τῆς Π. Διαθήκης ὑπὸ τοῦ Συμμάχου, καὶ ἐκεῖ ἔφερεν εἰς πέρας τὸ ἔργον αὐτοῦ «***Ἑξαπλᾶ***». Μετὰ δὲ τὴν κατάπαυσιν τοῦ διωγμοῦ, διὰ τῆς Νικομηδείας μετέβη εἰς Ἀθήνας, ἔνθα ἔμεινε καιρόν τινα, συγγράψας διάφορα ἔργα, μεθ' ὃ πάλιν ἐπέστρεψεν εἰς Παλαιστίνην.

Ἐκεῖθεν προσκληθεὶς εἰς Ἀραβίαν ὑπὸ τῶν ἐκεῖ ἐπισκόπων, ἐνουθέτησε

καὶ μετέπεισε τὸν ἐπίσκοπον Βήρυλλον περὶ θεολογικῶν τινων πλανῶν, εἰς ἃς εἶχε περιπέσει, ὥστε ὁ Βήρυλλος δημοσίᾳ ἀπεκήρυξεν αὐτάς. Μετ᾽ ὀλίγα ἔτη πάλιν ἔγεινεν ἀναγκαία ἡ παρουσία τοῦ Ὠριγένους ἐν Ἀραβίᾳ πρὸς καταπολέμησιν ἄλλων τινῶν αἱρέσεων καὶ ἐπανήγαγε τοὺς πλανηθέντας εἰς τὴν ἀλήθειαν.

Οὕτως ἔφθασεν ὁ Ὠριγένης εἰς τὸ 60ὸν ἔτος τῆς ἡλικίας του, διατηρῶν ἀκμαίας τὰς διανοητικάς του δυνάμεις καὶ ὁμιλῶν καθ᾽ ἑκάστην ἐπ᾽ ἐκλησίας πρὸς τὸν λαόν. Ἀλλὰ περὶ τὸ ἔτος 250 μ. Χρ. ἐπὶ αὐτοκράτορος Δεκίου ἐξερράγη νέος διωγμὸς κατὰ τῶν Χριστιανῶν, καὶ ἰδίως κατὰ τῶν διαπρεπῶν ὡς ἐκ τοῦ ἀξιώματος ἢ τοῦ πλούτου ἢ τῆς σοφίας των. Ἐκ τῶν πρώτων συνελήφθη ὁ Ὠριγένης καὶ ἐν τῇ φυλακῇ ὑπεβλήθη εἰς φρικώδη σωματικὰ βασανιστήρια. Ἀλλ᾽ ἐν τῷ μέσῳ τῶν βασάνων κρατήσας σταθερῶς τὴν Χριστιανικὴν ὁμολογίαν, ἔγραψεν ἐκ τοῦ δεσμωτηρίου διαφόρους παραμυθητικὰς ἐπιστολὰς πρὸς τοὺς Χριστιανούς. Καὶ ἀπελύθη μὲν τῆς φυλακῆς, ἀλλ᾽ μετ᾽ ὀλίγον ἀπέθανεν ἐκ τῶν κακώσεων, ἃς εἶχεν ὑποστῇ κατὰ τὴν φυλάκισίν του, εἰς ἡλικίαν 69 ἐτῶν, κατὰ τὸ ἔτος 255 μ. Χρ. (ἀκολουθεῖ).

ΤΟ ΕΥΑΓΓΕΛΙΚΟΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΝ ΣΥΝΕΔΡΙΟΝ

ΕΝ ΒΑΣΙΛΕΙΑ

Τὸ ἐν Βασιλείᾳ τῆς Ἑλβετίας συγκροτηθὲν τὴν 23 π. Αὐγούστου Εὐαγγελικὸν Ἐκκλησιαστικὸν Συνέδριον εἶναι τὸ δεύτερον τοῦ εἴδους του. Τὸ πρῶτον εἶχε συνέλθει ἐν Κοπεγχάγῃ τὸ 1922. Ἀμφότερα τὰ Συνέδρια ταῦτα ἦσαν Πανευαγγελικά, διότι ἐν αὐτοῖς ἀντεπροσωπεύθησαν σχεδὸν ἅπασαι αἱ Εὐαγγελικαὶ ἀποχρώσεις.

Σκοπὸς τῶν Συνεδρίων τούτων ἦτο ἡ οἰκονομικὴ ἐνίσχυσις τῶν πτωχῶν Εὐαγγελικῶν Ἐκκλησιῶν τῆς Ἠπειρωτικῆς Εὐρώπης· καὶ τοῦτο διότι, μετὰ τὸν παγκόσμιον πόλεμον καὶ ὡς ἐκ τῶν ἀποτελεσμάτων αὐτοῦ—ἀφ᾽ ἑνὸς τῆς γενικῆς οἰκονομικῆς κρίσεως, ἀφ᾽ ἑτέρου τῶν καταστροφῶν ὡς ἐκ τῶν πολεμικῶν ἐπιχειρήσεων, καὶ ἐκ τρίτου, τῆς διαρρυθμίσεως τοῦ πολιτικοῦ χάρτου τῆς Εὐρώπης διὰ τῆς δημιουργίας δεκάδος νέων κρατῶν—πολλαὶ ἐθνικαὶ Ἐκκλησίαι τοῦ Εὐαγγελικοῦ δόγματος ὑπέστησαν ἰσχυρὸν οἰκονομικὸν κλονισμόν. Ἡ ἀκίνητος περιουσία τῶν ἐν λόγῳ Ἐκκλησιῶν ἀλλοῦ μὲν ὑπέστη δεινὰς καταστροφὰς ἐκ τῶν πολεμικῶν ἐπιχειρήσεων, ἀλλοῦ ἐδημεύθη ὑπὸ τοῦ νέου Κράτους εἰς οὗτινος τὴν κυριαρχίαν περιῆλθεν, ἀλλοῦ δὲ ἐδιχοτομήθη κατὰ τρόπον τοιοῦτον, ὥστε νὰ ἦναι ἀνεπαρκὴς εἰς ἑκάτερον τμῆμα τῶν ἕνεκα τῆς νέας πολιτικῆς καὶ ἐδαφικῆς διαιρέσεως διχοτομηθεισῶν ἐθνικῶν Ἐκκλησιῶν. Ὡς παράδειγμα δυνάμεθα νὰ ἀναφέρωμεν τὰς Εὐαγγελικὰς ἐκκλησίας, τὰς ἐντὸς τῆς πρῴην Αὐστροουγγαρίας κειμένας. Μετὰ τὸν διαμελισμὸν τῆς Αὐστροουγγαρίας καὶ τὴν ἀπόσπασιν μεγάλων ἐκτάσεων αὐτῆς, ἐξ ὧν ἄλλαι μὲν ἀπετέλεσαν τὰ νέα κράτη Τσεχοσλοβακίαν καὶ

Πολωνίαν, ἄλλαι δὲ προσηρτήθησαν εἰς τὴν Ρουμανίαν, Νοτιοσλαυΐαν καὶ Ἰταλίαν πολλαὶ ἐθνικαὶ Εὐαγγελικαὶ ἐκκλησίαι εὑρέθησαν κατὰ τὸ ἥμισυ ἐντὸς τοῦ παλαιοῦ καὶ κατὰ τὸ ἥμισυ ἐντὸς ἑνὸς νέου κράτους, αἱ δὲ ἀκίνητοι περιουσίαι των ἐπίσης ἐδιχοτομήθησαν εἰς τρόπον ὥστε αἱ ἐκκλησίαι ἀμφοτέρων τῶν τμημάτων τούτων νὰ μὴ ἐπαρκῶσι πλέον εἰς τὴν συντήρησιν τῶν ποιμένων των, καὶ νὰ στερῶνται τῶν θεολογικῶν των σχολῶν καὶ ἄλλων ἐκκλ. κτημάτων.

Τοιαύτη ἦτο μετὰ τὸν πόλεμον ἡ κατάστασις πολλῶν Εὐαγγελικῶν Ἐκκλησιῶν τῆς Ἠπειρωτικῆς Εὐρώπης. Καὶ πρὸς ἀντιμετώπισιν τῆς κρίσεως ταύτης συνῆλθε τῷ 1922 ἐν Κοπεγχάγῃ Πανευαγγελικὴ Συνδιάσκεψις, ἥτις μελετήσασα τὰ διάφορα προβλήματα τῆς καταστάσεως ἀπεφάσισε τὴν σύστασιν μιᾶς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς ἐν Ἑλβετίᾳ, πρὸς τὴν ὁποίον αἱ εὐπορώτεραι Ἐκκλησίαι τῆς Εὐρώπης καὶ Ἀμερικῆς θὰ ἀπέστελλον βοηθήματα, ἅτινα ἡ Ἐπιτροπὴ θὰ διένεμεν εἰς τὰς πασχούσας ἀδελφὰς Ἐκκλησίας, μετὰ προηγουμένην ἐξακρίβωσιν τῶν ἀναγκῶν αὐτῶν. Καὶ πρὸς τοιαύτην ἐξακρίβωσιν ὁ Γεν. Γραμματεὺς τῆς ἐν λόγῳ Ἐπιτροπῆς αἰδέσιμος Δόκτωρ Ἀδόλφος Κέλλερ, ἐκ Ζυρίχης, ἐξετέλεσε διαφόρους εὐρείας περιοδείας. Ἤδη μετὰ ἑπταετῆ λειτουργίαν τῆς Κεντρικῆς ταύτης Ἐπιτροπῆς ἦτο φυσικὸν καὶ ἐθεωρήθη ἀπαραίτητον νὰ συγκροτηθῇ νέον Συνέδριον, ὅπως ἀκούσῃ τῆς λογοδοσίας τῆς Κ. Ἐπιτροπῆς καὶ λάβῃ τὰς ἀναγκαίας ἀποφάσεις περὶ συνεχίσεως τοῦ ἔργου αὐτῆς.

Εἰς τὸ Συνέδριον τοῦτο τῆς Βασιλείας προσῆλθον 93 ἀντιπρόσωποι, ἐξ 26 χωρῶν τῆς ὑφηλίου (Εὐρώπης, Ἀμερικῆς καὶ Αὐστραλίας ἀκόμη), ἀντιπροσωπεύοντες πάσας σχεδὸν τὰς Εὐαγγελικὰς ἀποχρώσεις, καθὼς καὶ διαφόρους φιλανθρωπικοὺς ὀργανισμούς, ὡς λ.χ. τὸν «Ὀργανισμὸν τοῦ Χρυσοῦ Κανόνος» καὶ ἄλλους ὁμοίας φύσεως. Ὀλίγας ἡμέρας προηγουμένως εἶχε συγκροτηθῇ ἐν τῇ αὐτῇ πόλει τῆς Βασιλείας ἄλλο Συνέδριον τοῦ Χριστιανικοῦ Τύπου. Τὴν δὲ παραμονὴν τῆς ἐνάρξεως τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Συνεδρίου, οἱ ἀντιπρόσωποι ἀμφοτέρων τῶν Συνεδρίων παρεκάθησαν εἰς γεῦμα, παρατεθὲν πρὸς τιμήν των ὑπὸ τοῦ Δόκτορος Ἴζελιν, ἐπιφανοῦς πολίτου τῆς Βασιλείας.

Τὸ Συνέδριον ἤρχισε τὰς ἐργασίας του τὴν 23 Αὐγούστου εἰς τὸ ἱστορικὸν καὶ μεγαλοπρεπὲς κτίριον τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ Ρήνου, ὅπερ πρὸ τῆς Εὐαγγελικῆς Ἀναμορφώσεως τοῦ 16ου αἰῶνος ἐχρησίμευεν ὡς μοναστήριον καὶ ὡς μέγαρον τοῦ ἑκάστοτε Ἀρχιεπισκόπου Βασιλείας.

Μετὰ βραχεῖαν θρησκευτικὴν τελετήν, ὁ πρόεδρος τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς καθηγητὴς κ. Εὐγένιος Σοαζὺ (Choisy) ἐκ Γενεύης προσεφώνησε τοὺς συνέδρους, ἐκθέσας διὰ βραχέων τὸν σκοπὸν τοῦ Συνεδρίου, «ὅστις», εἶπε, «δὲν εἶναι νὰ περιθάλπῃ ἀλλὰ νὰ οἰκοδομῇ».

Μετ' αὐτὸν ὁ πρόεδρος τοῦ Ἐκκλ. Συμβουλίου τῆς Βασιλείας αἰδ. κ. Α. Κέχλιν (Koechlin) ἐχαιρέτησεν ἐνθουσιωδῶς τὸ Συνέδριον καὶ ἔπλεξε τὸ ἐγκώμιον τοῦ Παύλου Μπέριγγερ, ὅστις πρῶτος ἀντελήφθη τὴν τραγικὴν μεταπολεμικὴν θέσιν τόσων Εὐαγγελικῶν ἐκκλησιῶν καὶ ὑπῆρξεν ὁ σκαπανεὺς τῆς κινήσεως πρὸς βοήθειαν αὐτῶν, ἥτις κίνησις κατέληξεν εἰς συγκρότησιν τῆς Συνδιασκέψεως τῆς Κοπεγχάγης καὶ τὴν ἵδρυσιν τῆς Κεντρ. Ἐπιτροπῆς. Εἶτα ὁ ἀντι-

πρόεδρος ἐτόνισε τὰς ὑπηρεσίας, ἃς προσέφερεν ἡ Ἑλβετία εἰς τὸ ἔργον τοῦτο, γενομένη τὸ κέντρον αὐτοῦ καὶ τὸ πατροπαράδοτον καταφύγιον πάντων τῶν κατὰ καιροὺς διωκομένων διὰ τὰς θρησκευτικάς των δοξασίας.

Μεθ' ὃ ὁ γεν. γραμματεὺς τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς Δόκτωρ Κέλλερ ἐξέθηκε τὸ ἔργον τῆς Ἐπιτροπῆς, καὶ διετύπωσεν ἐνώπιον τοῦ Συνεδρίου τὰ τρία ζητήματα, τὰ ὁποῖα, μετὰ τὴν ἑπταετῆ δρᾶσιν τῆς Ἐπιτροπῆς, ἔπρεπε νὰ προκαλέσωσι τὴν προσοχὴν καὶ μελέτην τοῦ Συνεδρίου, καὶ νὰ ληφθῶσιν ἐπ' αὐτῶν ἀποφάσεις. Τὰ ζητήματα ταῦτα ἦσαν: 1) Ὑπάρχει ἀνάγκη συνεχίσεως τοῦ ἔργου τῆς Κ. Ἐπιτροπῆς, ἢ μήπως ἐβελτιώθη τοσοῦτον ἡ κατάστασις τῶν πτωχοτέρων Ἐκκλησιῶν, ὥστε νὰ μὴ ἦναι πλέον ἀναγκαία ἡ ὑλικὴ ἐνίσχυσίς των; 2) Ἐὰν ὑφίσταται εἰσέτι ἡ ἀνάγκη αὕτη, τότε πῶς θὰ ἐξευρεθοῦν τὰ πρὸς θεραπείαν αὐτῆς ὑλικὰ μέσα καὶ ἡ συνεργασία τῶν πρὸς τοῦτο ἀπαραιτήτων στοιχείων; 3) Ἐν περιπτώσει συνεχίσεως τοῦ ἔργου τῆς Κ. Ἐπιτροπῆς, πρέπει ἡ Εὐρωπαϊκὴ καὶ Ἀμερικανικὴ συνεργασία νὰ συστηματοποιηθῇ. Τὸ πρόγραμμα τοῦ μέλλοντος πρέπει νὰ ἦναι ψυχολογικώτερον, αἱ δὲ πολιτικαὶ καὶ φυλετικαὶ διακρίσεις νὰ ἐκλείψουν. Ἐκεῖνο, εἶπεν, ὅπερ ἀντιλαμβάνεται ὁ ἴδιος, εἶναι ὅτι: α') Ὑπάρχει ἀκόμη ἀνάγκη ἀρωγῆς πρὸς τὰς πτωχοτέρας Ἐκκλησίας. β') Πρέπει νὰ καλλιεργηθῇ τὸ ἱεραποστολικὸν πνεῦμα. γ') Πρέπει νὰ μορφωθῇ καταλλήλως ἡ νέα γενεά, διὰ τὴν ἀνάληψιν ἐντόνου δράσεως καὶ πρωτοβουλίας εἰς τὰ πνευματικὰ ζητήματα καὶ προβλήματα.

Μετὰ τὰς προκαταρκτικὰς ταύτας παρατηρήσεις, ἀνέγνωσαν τὰς ἐκθέσεις αὐτῶν οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν κατὰ τόπους Ἐκκλησιῶν. Εἰς τὰς ἐκθέσεις ταύτας περιεγράφετο ἡ θρησκευτικὴ κατάστασις τῆς χώρας, ἣν ἀντεπροσώπευεν ἕκαστος, ἡ οἰκονομικὴ κατάστασις τῶν Ἐκκλησιῶν καὶ αἱ ἀνάγκαι αὐτῶν. Κατέληγον δὲ ἅπαντες εἰς τὴν σύστασιν ὅπως ἡ Κεντρικὴ Ἐπιτροπὴ ἐξακολουθήσῃ τὸ ἔργον αὐτῆς, τόσον διὰ τὴν οἰκονομικὴν ἐνίσχυσιν τῶν πτωχοτέρων Ἐκκλησιῶν τῆς Ἠπειρωτικῆς Εὐρώπης, ὅσον καὶ διὰ τὴν παράταξιν ἑνιαίου μετώπου ἀπέναντι τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς ἐκκλησίας, διότι, ὡς παρετήρησεν ὁ ἀντιπρόσωπος τῶν ἐν Γαλλίᾳ Εὐαγγελικῶν ἐκκλησιῶν αἰδέσιμος κ. Κάρολος Ντωμπινιὲ (Merle d'Aubigné) «εὑρισκόμεθα πρὸ μιᾶς Καθολικῆς ἀναζωπυρήσεως, διὰ τὴν ὁποίαν χαίρομεν, ἂν καὶ στρέφεται ἐχθρικῶς ἐναντίον μας· χαίρομεν διότι ἡμεῖς ὡς Διαμαρτύρησις συνετελέσαμεν εἰς τὴν ἀναγέννησιν αὐτήν. Ἀλλὰ τοῦτο σημαίνει ὅτι πρέπει ἡμεῖς οἱ Εὐαγγελικοὶ νὰ εὑρεθῶμεν ἡνωμένοι καὶ εἰς τὰς θέσεις μας διὰ τὸ ἔργον, εἰς τὸ ὁποῖον μᾶς ὥρισεν ὁ Κύριος ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ του». Ἐκ τῆς συζητήσεως, ἥτις προεκλήθη ἐπὶ τῶν τριῶν ζητημάτων ἅτινα ὁ Γεν. Γραμματεὺς Δρ. Κέλλερ ἔθεσε πρὸ τοῦ Συνεδρίου, προέκυψεν ἡ ἀπόφασις ὅπως ἡ Κεντρικὴ Ἐπιτροπὴ ἐξακολουθήσῃ τὸ ἔργον αὐτῆς ἐπὶ μίαν ἀκόμη πενταετίαν καὶ ἐξουσιοδοτηθῇ νὰ κανονίσῃ αὐτὴ τὰ τοῦ ἔργου τούτου.

Τὸ ἑσπέρας τῆς ἡμέρας ἐκείνης ἐτελέσθη πανηγυρικὴ δημοσία λατρεία εἰς τὸν ναὸν τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς, καθ' ἣν ὡμίλησαν διάφοροι ἱεροκήρυκες, ἐκ τῶν συνέδρων. Πρῶτος εἷς τῶν ποιμένων τῆς Βασιλείας ἐκήρυξε Γερμανιστὶ περὶ τῆς Χριστιανικῆς μαρτυρίας καὶ ἐξῆρε τὴν σπουδαιότητα τοιούτων συνεδρίων διὰ τὴν

μαρτυρίαν. Μετ' αὐτὸν ὡμίλησεν Ἀγγλιστὶ ὁ Ἀμερικανὸς ἱεροκῆρυξ κ. Μίλλερ, ἀντιπρόσωπος τῆς Ὁμοσπονδίας τῶν ἐν Ἀμερικῇ Εὐαγγ. Ἐκκλησιῶν, καὶ Γαλλιστὶ ὁ πάστωρ Ντωμπινιέ.

Τὴν ἑπομένην ἐσυνεχίσθησαν αἱ ἐργασίαι τοῦ Συνεδρίου. Ἀνεγνώσθη ἔκθεσις περὶ ἱδρύσεως πιστωτικοῦ ἱδρύματος διὰ τὴν ἐνίσχυσιν τῶν πτωχῶν Ἐκκλησιῶν, αἵτινες ἔχουσιν ἀνάγκην ἐκκλ. κτιρίων, καὶ ἀνετέθη ὑπὸ τοῦ Συνεδρίου εἰς τὴν Κ. Ἐπιτροπὴν ἡ τελικὴ ρύθμισις τοῦ ζητήματος τούτου.

Ὁ ἀντιπρόσωπος τοῦ «Ὀργανισμοῦ τοῦ Χρυσοῦ Κανόνος» ἀνέπτυξε τὰ τῆς ὀργανώσεως ταύτης, ἥτις λειτουργεῖ καὶ παρ' ἡμῖν ἐν Ἑλλάδι ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἑβδομὰς τοῦ Παιδίου» (1).

Μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τῆς ἐκθέσεως, ἐπροτάθη ὅπως ὁρισθῇ ἡ 2α Κυριακὴ τοῦ Δεκεμβρίου ὡς παγκόσμιος ἡμέρα ἐφαρμογῆς τοῦ «Χρυσοῦ Κανόνος» τούτου, ὑπὲρ τῶν πτωχῶν καὶ ἀνεπαρκῶς τρεφομένων παιδίων ἐν Εὐρώπῃ. Τὸ Συνέδριον ἀνέθεσεν εἰς τὴν Κ. Ἐπιτροπὴν τὴν ρύθμισιν τοῦ ζητήματος τούτου.

Τὸ ζήτημα τῶν ἐκκλησιαστικῶν οἰκονομικῶν ἐξετέθη ὑπὸ τοῦ ἀντιπροσώπου τῆς σχετικῆς ὀργανώσεως αἰδ. κ. Τόρρανς, ἥτις εἶχε συγκροτήσει πέρυσιν ἐν Σκωτίᾳ τὴν πρώτην αὐτῆς συνδιάσκεψιν. Τὸ γενικὸν συμπέρασμα τῆς ἐκθέσεως αὐτοῦ ἦτο ὅτι τὸ πρακτικώτερον σύστημα συνεισφορῶν τῶν μελῶν ἑκάστης ἐπὶ μέρους ἐκκλησίας ἢ κοινότητος ὑπὲρ τοῦ πνευματικοῦ αὐτῆς ἔργου ἀπεδείχθη ὅτι εἶναι τὸ τῶν ἑβδομαδιαίων δόσεων ἢ τὸ τῶν κλειστῶν φακέλλων, ἐγχειριζομένων εἰς τὸν ταμίαν τῆς ἐκκλησίας. Καὶ συνεστήθη τὸ σύστημα τοῦτο εἰς πάσας τὰς ἐκκλησίας.

Περὶ ὥραν 5 μ.μ. ἐκηρύχθη ἡ λῆξις τῶν ἐργασιῶν τοῦ Συνεδρίου καὶ οἱ σύνεδροι διελύθησαν, ἀφοῦ ἔψαλον ὕμνον καὶ ἀπήγγειλαν τὴν Κυριακὴν Προσευχὴν ἕκαστος ἐν τῇ ἰδίᾳ γλώσσῃ. Μεθ' ὃ προσκληθέντες συνεκεντρώθησαν εἰς ἐκδρομὴν ἐπὶ τοῦ μεγαλοπρεποῦς Ρήνου ποταμοῦ, καὶ παρεκάθησαν εἰς δεῖπνον ἐξοχικὸν ἐντὸς ὡραίου δάσους παρὰ τὴν ὄχθην τοῦ ποταμοῦ. Εἶτα ἀπῆλθον ἕκαστος εἰς τὰ ἴδια.

Π. Γ. Λογγινίδης

---

(1) *Σημ. «Ἀστέρος».* Δι' ἐκείνους, οἵτινες δὲν γνωρίζουσι περὶ τίνος ἀκριβῶς πρόκειται, σημειοῦμεν ὅτι ἡ ὀργάνωσις αὕτη ἀποβλέπει εἰς τὴν συλλογὴν ἐράνων ὑπὲρ τῶν πτωχῶν καὶ κακῶς τρεφομένων παιδίων πάσης χώρας. Οἱ ἔρανοι οὗτοι θὰ προέρχωνται ἐκ τοῦ ἑξῆς συνδυασμοῦ: Κατὰ τὴν διάρκειαν μιᾶς ἑβδομάδος ἢ μιᾶς ἡμέρας παγκοσμίως ὡρισμένης, ὅσοι θέλουν, θὰ περιορίσουν τὴν τροφήν των εἰς φαγητὰ λιτὰ καὶ εὐθηνά, ὁποῖα περίπου τρώγουν τὰ ὀρφανὰ εἰς τὰ ὀρφανοτροφεῖα κτλ. καὶ τὴν ἐντεῦθεν προκύπτουσαν χρηματικὴν διαφορὰν μεταξὺ τῆς δαπάνης τῆς τοιαύτης τροφῆς καὶ τῆς δαπάνης τῆς συνήθους των τροφῆς, θὰ πέμπουν ὡς συνεισφορὰν ὑπὲρ τῶν πτωχῶν παιδίων. Καὶ τοῦτο εἰς ἐφαρμογὴν τοῦ πνεύματος τοῦ «Χρυσοῦ Κανόνος», ὃν ἐξήγγειλεν ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός: «Πάντα ὅσα ἂν θέλητε ἵνα ποιῶσιν ὑμῖν οἱ ἄνθρωποι, οὕτω καὶ ὑμεῖς ποιεῖτε αὐτοῖς· οὗτος γάρ ἐστιν ὁ νόμος καὶ οἱ προφῆται» (Ματθ. ζ'. 12).

ΠΕΡΙ ΜΟΝΑΧΙΣΜΟΥ

Δὲν ἐξεύρομεν ἂν ἐξ ἁπλῆς συμπτώσεως ἢ ὄχι διάφοροι συνάδελφοι τοῦ Ὀρθοδόξου θρησκευτικοῦ τύπου κατὰ τὰς τελευταίας ταύτας ἑβδομάδας δημοσιεύουσιν ἄρθρα ἐπὶ ἄρθρων ὑπὲρ τοῦ μοναχισμοῦ. Ἡ «Ζωὴ» λ. χ. ζητεῖ νὰ ἀποδείξῃ ὅτι ὁ μοναχισμὸς «δὲν ἔχασε τὸν προορισμόν του». Ἡ «Ἐκκλησία» ὡσαύτως εὑρίσκει τὸν μοναχισμὸν χρήσιμον, ἀλλ' ἔχοντα ἀνάγκην «ὀργανώσεως καὶ κοινωφελοῦς χρησιμοποιήσεως». Ἡ Πατρινὴ συνάδελφος «Ἀπόστολος Ἀνδρέας» δημοσιεύει σειρὰν ἄρθρων τοῦ Σ. Μητροπολίτου Καλαβρύτων κ. Τιμοθέου δι' ὧν ὑπεραμύνεται οὗτος τῶν μοναχῶν καὶ τῶν μοναστηρίων. Δὲν γνωρίζομεν ἀκριβῶς τί προεκάλεσε τὴν τοιαύτην ἐκ παρατάξεως προάσπισιν τοῦ μοναχισμοῦ. Γνωρίζομεν μόνον ὅτι ἡ ὅλη ἐπιχειρηματολογία καὶ συνηγορία ὑπὲρ τοῦ σημερινοῦ μοναχισμοῦ εἶναι ἀντίθετος πρὸς τὴν λογικήν, πρὸς τὴν πεῖραν 15 αἰώνων τῆς Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας καὶ (μὴ πρὸς κακοφανισμὸν οὐδενὸς) πρὸς τὸν ἀνθρωπισμόν.

Ὁ Ἰησοῦς Χριστός, ἐλθὼν εἰς τὸν κόσμον ἵνα σώσῃ τὴν πεπτωκυῖαν ἀνθρωπότητα, ἔδωκεν ἐντολὴν εἰς τοὺς μαθητὰς Αὐτοῦ: «Πορευθέντες μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη» — «κηρύξατε τὸ Εὐαγγέλιον πάσῃ τῇ κτίσει». Καὶ τὴν τελευταίαν νύκτα πρὸ τῆς παραδόσεως Αὐτοῦ προσευχόμενος πρὸς τὸν Πατέρα εἰς ἐπήκοον τῶν μαθητῶν, εἶπε: «Καθὼς ἐμὲ ἀπέστειλας εἰς τὸν κόσμον, κἀγὼ ἀπέστειλα αὐτοὺς εἰς τὸν κόσμον».

Ἐπίσης εἶναι γνωστόν, ὅτι ὁ Θεὸς μετὰ τὴν δημιουργίαν ηὐλόγησε τὴν ἔννομον συζυγίαν τῶν λογικῶν Του πλασμάτων, εἰπών: «Αὐξάνεσθε καὶ πληθύνεσθε», ὁ δὲ Κύριος ἡμῶν ἐτίμησε διὰ τῆς παρουσίας Του καὶ ἐλάμπρυνε διὰ τοῦ πρώτου θαύματός Του ἕνα γάμον.

Μ᾽ὅλα ταῦτα δὲν παρῆλθεν εἰμὴ ἐλάχιστος καιρὸς μετὰ τὴν ἵδρυσιν τῆς Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας καὶ οἱ Χριστιανοὶ ἤρχισαν νὰ λησμονοῦν ἢ νὰ παρερμηνεύουν τὰς Θείας ἐντολὰς καὶ νὰ ἐκτρέπωνται (ἐξ ὑπερμέτρου ζήλου καὶ κακῶς ἐννοουμένης εὐσεβείας) εἰς διαφόρους ἀκρότητας καὶ ὑπερβολάς. Ἡ κυριωτέρα τῶν ἀκροτήτων τούτων ὑπῆρξεν ὁ ***ἀσκητισμός***, ἐξ οὗ ἐγεννήθη ταχέως ὁ ***μοναχισμὸς*** καὶ ὁ αὐτάδελφος τούτου θεσμὸς τῆς ***ἀγαμίας τοῦ κλήρου.*** Ἀκόμη καὶ ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τῶν Ἀποστόλων εἶχον ἀρχίσει νὰ παρουσιάζωνται τὰ πρῶτα συμπτώματα τῆς ἀσκητικῆς ταύτης τάσεως καὶ σφοδρῶς ἐπετιμήθησαν ὑπὸ τοῦ Ἀποστόλου Παύλου ὡς ***πλάνη*** καὶ ***ἀποστασία*** ἀπὸ τῆς ὑγιαινούσης πίστεως (1).

---

(1) Α΄. πρὸς Τιμόθεον, δ΄. 1—4: «Τὸ δὲ Πνεῦμα ῥητῶς λέγει ὅτι ἐν ὑστέροις καιροῖς ***ἀποστήσονταί τινες τῆς πίστεως***, προσέχοντες πνεύμασι ***πλάνοις*** καὶ διδασκαλίαις ***δαιμονίων***, ἐν ὑποκρίσει ψευδολόγων, κεκαυτηριασμένων τὴν ἰδίαν συνείδησιν, ***κωλυόντων γαμεῖν, ἀπέχεσθαι βρωμάτων***, ἃ ὁ Θεὸς ἔκτισεν εἰς μετάληψιν μετὰ εὐχαριστίας τοῖς πιστοῖς καὶ ἐπεγνωκόσι τὴν ἀλήθειαν». Κολοσσ. β΄. 20, 21: «Εἰ οὖν ἀπεθάνετε σὺν τῷ Χριστῷ ἀπὸ τῶν στοιχείων τοῦ κόσμου, τί ὡς ζῶντες ἐν κόσμῳ δογματίζεσθε, ***μὴ ἅψῃ μηδὲ γεύσῃ μηδὲ θίγῃς***, ἅ ἐστι πάντα εἰς φθορὰν τῇ ἀποχρήσει, κατὰ τὰ ἐντάλματα καὶ τὰς διδασκαλίας τῶν

Εἶναι ἀρκετὰ γνωστὴ ἡ ἐξέλιξις τῶν κινημάτων τούτων ἐν τῇ Χριστιανικῇ Ἐκκλησίᾳ, διὸ καὶ περιοριζόμεθα νὰ ἀναφέρωμεν τὰ κατ' αὐτὴν κεφαλαιωδῶς, χάριν εὐκολίας τῶν ἀναγνωστῶν ἡμῶν.

Ἡ μεγάλη αὐστηρότης τῶν ἠθῶν, ἥτις ἐπεκράτει γενικῶς μεταξὺ τῶν πρώτων Χριστιανῶν καὶ ἥτις ἔκαμνε βαθεῖαν ἐντύπωσιν εἰς τοὺς Ἐθνικούς, ἀνεπτύχθη ἐπὶ τοσοῦτον κατὰ τὸν 2ον καὶ 3ον αἰῶνα, ὥστε νὰ φέρῃ πολλοὺς Χριστιανοὺς εἰς παραλόγους ἀκρότητας, ὡς τὴν ***ἀγαμίαν*** καὶ τὸν ***ἀσκητισμόν***. Ἡ ἀγαμία ἤρχισε νὰ θεωρῆται ὡς ἡ ὑψίστη ἀρετή, μὄλον ὅτι ὁ γάμος ηὐλογεῖτο ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας καὶ διὰ τοῦ Χριστιανισμοῦ εἶχεν ἐξυψωθῆ ὁ οἰκογενειακὸς θεσμὸς εἰς τὴν ἀληθῆ αὐτοῦ ἠθικὴν περιωπὴν καὶ καθαρότητα. Ὁ δεύτερος γάμος ἤρχισε νὰ θεωρῆται παρὰ πολλῶν ὡς ἀκολασία καὶ ἀπηγορεύθη εἰς τοὺς κληρικούς. Βαθμηδὸν δὲ καθιερώθη ἡ ***ἀγαμία τοῦ κλήρου***, εἰς μὲν τὴν Δύσιν γενικῶς, εἰς δὲ τὴν Ἀνατολὴν βραδύτερον διὰ τοὺς ἀρχιερεῖς (2). Ἀκόμη καὶ μεταξὺ τῶν γυναικῶν ἐθεσπίσθη τάξις ***παρθένων***, ἤτοι, γυναικῶν ἀφωσιωμένων εἰς τὸν Θεόν, αἵτινες ἔμενον ἄγαμοι, ἐτιμωροῦντο δὲ αὐστηρῶς, ἐὰν παρέβαινον τὴν εὐχήν των ταύτην, ἐρχόμεναι κατόπιν εἰς γάμου κοινωνίαν. Πᾶσαι αἱ ὑπερβολαὶ αὗται ἐπήγαζον ἐκ τῆς μεταξὺ τῶν Χριστιανῶν γενικῶς διαδεδομένης τότε πλάνης, ὅτι ἡ σάρξ, τὸ σῶμα, εἶναι ἡ ἑστία τῆς ἁμαρτίας εἰς τὸν ἄνθρωπον καὶ ἑπομένως πρέπει νὰ ἐξευτελίζηται, νὰ παραμελῆται καὶ νὰ κακουχῆται (3). Τοῦτο ὡδήγησε πολλοὺς εἰς τὸν ***ἀσκητισμόν***, ἡ δὲ ἐξάπλωσις τοῦ ἀσκητικοῦ πνεύματος μεταξὺ τῶν Χριστιανῶν ὑπῆρξε μεγάλη. Οἱ ἀσκηταὶ κατ' ἀρχὰς ἔζων ἐν τῇ κοινωνίᾳ, ἀπέχοντες οὐ μόνον τοῦ γάμου, ἀλλὰ καὶ ὅλων τῶν ἀθῴων καὶ νομίμων εὐχαριστήσεων καὶ τῆς κοινωνικῆς ἀναστροφῆς. Ἐνήστευον πολὺ καὶ ἔτρωγον μόνον ἐλαχίστην καὶ εὐτελῆ τροφήν. Κατὰ δὲ τὸν 3ον αἰῶνα οἱ ἀσκηταὶ ἤρχισαν νὰ ἀποχωροῦν ἀπὸ τὰς κατοικίας τῶν ἀνθρώπων καὶ νὰ καταφεύγουν εἰς τὰς ἐρήμους καὶ τὰ ὄρη, ὅπως ἐκεῖ περισσότερον δυνηθοῦν νὰ σκληραγωγοῦν τὸ σῶμα καὶ εὐκολώτερον ν' ἀποφεύγουν τοὺς πειρασμοὺς τοῦ κόσμου. Οἱ τοιοῦτοι ἐκαλοῦντο ***ἀναχωρηταὶ*** ἢ ***ἐρημῖται***. Ὁ σκαπανεὺς τῶν τοιούτων ἐρημιτῶν ἢ ἀναχωρητῶν ὑπῆρξεν ὁ ***Ἀντώνιος*** (270 μ. Χρ.) καὶ ὁ ἐκ Θηβαΐδος ***Παῦλος***.

ἀνθρώπων ;-ἅτινά ἐστι λόγον μὲν ἔχοντα σοφίας ἐν ἐθελοθρησκείᾳ καὶ ταπεινοφροσύνῃ καὶ ἀφειδίᾳ σώματος, οὐκ ἐν τιμῇ τινι πρὸς πλησμονὴν τῆς σαρκός». (Μετάφρασις Βάμβα: «Ἐὰν λοιπὸν ἀπεθάνετε μετὰ τοῦ Χριστοῦ ἀπὸ τῶν στοιχείων τοῦ κόσμου, διατί ὡς ζῶντες ἐν τῷ κόσμῳ ὑπόκεισθε εἰς διατάγματα: ***Μὴ πιάσῃς, μὴ γευθῇς, μὴ ἐγγίσῃς***, τὰ ὁποῖα πάντα φθείρονται διὰ τῆς χρήσεως, κατὰ τὰ ἐντάλματα καὶ τὰς διδασκαλίας τῶν ἀνθρώπων; Τὰ ὁποῖα ἔχουσι φαινόμενον μόνον σοφίας εἰς ἐθελοθρησκείαν καὶ ταπείνωσιν καὶ σκληραγωγίαν τοῦ σώματος, εἰς οὐδεμίαν τιμὴν ἔχοντα τὴν εὐχαρίστησιν τῆς σαρκός»).

(2) Περὶ τῆς ἀγαμίας τοῦ κλήρου ὅρα διεξοδικὸν ἄρθρον εἰς τὸν «Ἀστέρα τῆς Ἀνατολῆς», τεῦχος Ἰουνίου 1922.

(3) Ἐνῷ ἡ Γραφὴ διδάσκει ἀκριβῶς τὸ ἐναντίον. Ματθ. ιβ'. 34: «Ἐκ τοῦ περισσεύματος τῆς καρδίας τὸ στόμα λαλεῖ». Κεφ. ιε'. 11, 18, 19: «Οὐ τὸ εἰσερχόμενον εἰς τὸ στόμα κοινοῖ (μολύνει) τὸν ἄνθρωπον, ἀλλὰ τὸ ἐκπορευόμενον ἐκ τοῦ στόματος... Τὰ δὲ ἐκπορευόμενα ἐκ τοῦ στόματος ἐκ τῆς καρδίας ἐξέρχεται, κἀκεῖνα κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον. Ἐκ γὰρ τῆς καρδίας ἐξέρχονται διαλογισμοὶ πονηροί, φόνοι, μοιχεῖαι, πορνεῖαι, κλοπαί, ψευδομαρτυρίαι, βλασφημίαι. Ταῦτά ἐστι τὰ κοινοῦντα τὸν ἄνθρωπον».

Ἐκ τοῦ ἀσκητισμοῦ τούτου ἐξειλίχθη κατὰ τὸν 4ον αἰῶνα ὁ ***μοναχισμός.*** Πρῶτος ὁ Παχώμιος (320 μ. Χρ.), μαθητὴς τοῦ Ἀντωνίου, συνέπηξεν ἐν Αἰγύπτῳ κοινότητα 1300 ἀσκητῶν ὑπὸ τὴν αὐτὴν στέγην, γενόμενος οὕτως ὁ ***ἱδρυτὴς τῶν μοναστηρίων.*** Τὰ μοναστήρια ἀνδρῶν, ὡς καὶ γυναικῶν, κατόπιν ἐπληθύνθησαν ταχέως, ἀλλ' ἐπὶ πολὺν χρόνον ἦσαν ἱδρυμένα μακρὰν τῶν πόλεων, εἰς τὰς ἐρήμους. Τὸ πρῶτον μοναστήριον πλησίον πόλεως ἱδρύθη ὑπὸ τοῦ Μ. Βασιλείου (360 μ. Χρ.), ὅστις καὶ ὑπῆρξεν ὁ κυριώτερος προαγωγὸς τοῦ μοναστηριακοῦ βίου ἐν τῇ Ἀνατολῇ, συντάξας μάλιστα καὶ κανόνας διὰ τὰ μοναστήρια. Εἰς τὴν Δύσιν ὁ μοναχισμὸς ἀνεπτύχθη πολὺ βραδύτερον ἢ ἐν τῇ Ἀνατολῇ, μεταδοθεὶς ἐκεῖ πρῶτον ὑπὸ τοῦ Ἀθανασίου. Ἐν τῇ Δύσει ὁ θεσμὸς οὗτος ἐσυστηματοποιήθη βαθμηδὸν διὰ τῆς ἱδρύσεως μεγάλων μοναχικῶν ***ταγμάτων,*** τῶν ὁποίων τὰ ἰσχυρότερα καὶ διασημότερα ἦσαν τὸ τῶν Βενεδικτίνων, τῶν Δομινικανῶν, τῶν Φραγκισκανῶν, ὑφιστάμενα μέχρι σήμερον καὶ ἔχοντα χιλιάδας μοναστηρίων ἀνδρικῶν καὶ γυναικείων καθ' ὅλον τὸν κόσμον.

Μὲ τὴν πάροδον τῶν αἰώνων οἱ μοναχοὶ ἀμφοτέρων τῶν φύλων ἐπληθύνθησαν τόσον καὶ εἰς τὴν Ἀνατολὴν καὶ εἰς τὴν Δύσιν, ὥστε οἱ πλεῖστοι ἐξ αὐτῶν νὰ μὴ μένωσι πλέον εἰς τὰ μοναστήρια, ἀλλὰ νὰ ζῶσι μεταξὺ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων εἰς τὰς πόλεις, καὶ νὰ μετέχωσι τῆς κοινωνικῆς καὶ πολλάκις καὶ τῆς πολιτικῆς ζωῆς. Ἐννοεῖται ὅτι τοῦτο ἦτο κατ' οὐσίαν ἀπάρνησις τῆς βασικῆς ἰδέας τοῦ μοναχισμοῦ (ἤτοι, τῆς μοναξίας χάριν τῆς προσηλώσεως εἰς τὴν θρησκείαν καὶ ἀποφυγῆς τῶν κοσμικῶν πειρασμῶν), συνετέλεσε δὲ εἰς τὴν τρομακτικὴν ***ἐξαχρείωσιν τῶν μοναχῶν***, οἵτινες, ἐλεύθεροι παντὸς χαλινοῦ καὶ οἰκογενειακοῦ δεσμοῦ, περιέτρεχον τὰς πόλεις καὶ τὰ χωρία, διαφθείροντες καὶ διαφθειρόμενοι, καὶ οἰκτρῶς καταχρώμενοι τοῦ σεβασμοῦ, ὃν ἔτρεφεν ὁ ἀμαθὴς λαὸς πάσης χώρας πρὸς τὴν νομιζομένην ***ἱερότητά*** των. Ὁ ἀρχιεπίσκοπος Θεσσαλονίκης Εὐστάθιος κατὰ τὸν 12ον αἰῶνα περιγράφει τοὺς καλογήρους τῆς ἐποχῆς του ὡς ὑποκριτάς, ἀπατεῶνας, ἀγύρτας, ἀλαζόνας, ἀσελγεῖς, φιλαργύρους καὶ πλεονέκτας, καὶ γενικῶς ὡς ἀμαθεῖς, ἀσεβεῖς καὶ πάσης παιδείας ἐχθρούς. Ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν Πολιτείαν ὑπῆρξε πολλάκις ἐπικίνδυνος ὁ μοναχισμός, ἀναμιγνυόμενος εἰς τὴν πολιτικήν, ἀντιτασσόμενος εἰς τὴν κοσμικὴν ἐξουσίαν καὶ δημιουργῶν ἀναρχίας ἢ συνομωσίας κατὰ τοῦ κράτους. Τοῦτο μαρτυρεῖ ἡ ἱστορία πολλῶν Εὐρωπαϊκῶν χωρῶν, καθ' ὅλον τὸν Μεσαίωνα, ἀπὸ τοῦ Βυζαντίου μέχρι τῆς Ἀγγλίας καὶ Ἰρλανδίας.

Εἶναι ἀληθές, ὅτι κατὰ τὸν Μεσαίωνα πολλὰ μοναστήρια ἔν τε τῇ Ἀνατολῇ καὶ ἐν τῇ Δύσει ὑπῆρξαν φυτώρια τῶν γραμμάτων καὶ τῶν τεχνῶν, ἐνιαχοῦ μάλιστα τὰ μόνα τοιαῦτα φυτώρια ἐν ἐποχῇ παχυλῆς ἀμαθείας καὶ σκότους. Ἰδιαιτέρως δὲ εἰς τὰς Ἑλληνικὰς χώρας κατὰ τοὺς χρόνους τῆς Τουρκοκρατίας τὰ μοναστήρια ὑπῆρξαν καταφύγια τῶν καταδυναστευομένων, ἑστίαι εἰς τὰς ὁποίας διετηρήθη ὁ σπινθὴρ τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων καὶ τῆς Ἑλληνικῆς ἐθνικῆς συνειδήσεως, καὶ στήριγμα τῶν ἐθνικῶν ἐλπίδων.

Ἐπίσης δὲν ἀρνούμεθα, ὅτι κατὰ τὸ πλεῖστον μέρος οἱ πρῶτοι ἐκεῖνοι ἀσκηταὶ τοῦ 3ου καὶ 4ου αἰῶνος ὡρμήθησαν εἰς τὴν ἀσκητικὴν πλάνην ἀπὸ χρη-

στοῦ καὶ εἰλικρινοῦς συνειδότος, ὅπερ ἦτο τὸ προϊὸν τῆς θρησκευτικῆς ἀμαθείας, ἥτις ἤρχισε τότε νὰ ἐπικρατῇ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ λόγῳ τῆς βαθμιαίας νοθεύσεως τῆς Ἀποστολικῆς διδασκαλίας καὶ τῆς ἐπικρατήσεως τῶν τύπων εἰς βάρος τῆς οὐσίας ἐν τῇ Χριστιανικῇ λατρείᾳ. Οὔτε ἀρνούμεθα ὅτι καθ' ὅλους τοὺς ἔκτοτε διαρρεύσαντας αἰῶνας μεταξὺ τῶν ἀσπασθέντων τὸν μοναχικὸν βίον ὑπῆρξαν πολλοί, οἵτινες εἰλικρινῶς ἐφλέγοντο ὑπὸ τοῦ εὐσεβοῦς πόθου νὰ ζήσουν βίον ἀνωτέρας ἁγιότητος καὶ ἐνόμισαν ὅτι μόνον εἰς τὰ μοναστήρια τοῦτο ἦτο κατορθωτόν.

Ἀλλὰ τὰ ἐλαφρυντικὰ ταῦτα δὲν ἀρκοῦν νὰ δικαιολογήσουν καὶ νὰ ἀντισταθμίσουν τὴν φοβερὰν θρησκευτικὴν καὶ κοινωνικὴν ζημίαν, τῆς ὁποίας ὁ μοναχισμὸς ὡς σύστημα καὶ ὡς σύνολον ὑπῆρξε πρόξενος εἴς τε τὴν Ἀνατολὴν καὶ τὴν Δύσιν. Ἓν δὲ ἐκ τῶν μεγίστων ἐγκλημάτων τοῦ μοναχισμοῦ ἐν γένει ὑπῆρξεν ἡ ἀδυσώπητος αὐτοῦ ***ἐχθρότης καὶ ἀντίδρασις*** κατὰ πάσης εὐσεβοῦς προσπαθείας ***πρὸς ἄρσιν τῶν κακῶς κειμένων ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ*** τῆς τε Ἀνατολῆς καὶ τῆς Δύσεως καὶ πρὸς καλλιέργειαν πνευματικωτέρου Χριστιανισμοῦ. Παντοῦ καὶ πάντοτε οἱ μοναχοὶ κατεπολέμησαν λυσσωδῶς πᾶσαν ἐκκλησιαστικήν, θρησκευτικὴν καὶ κοινωνικὴν ἀκόμη μεταρρύθμισιν (4). Παρ' ὅλας τὰς ἑκάστοτε ἀτομικὰς ἐξαιρέσεις εὐσεβείας καὶ εἰλικρινείας, ὁ μοναχισμὸς ὡς σύστημα ὑπῆρξε στοιχεῖον ὀπισθοδρομικόν, στεῖρον καὶ φθοροποιὸν διὰ τὴν ἀνθρωπίνην πρόοδον, ὀλιγίστους δὲ (ἐν συγκρίσει πρὸς τὰς ἀπείρους μυριάδας τῶν μοναχῶν) ἀνέδειξε χαρακτῆρας ὑψηλῆς Χριστιανικῆς ἀρετῆς καὶ ὠφελιμότητος διὰ τὴν Χριστιανικὴν Ἐκκλησίαν καὶ κοινωνίαν.

Διὰ τοῦτο δικαίως ἔχει ἀπὸ πολλοῦ χρεωκοπήσει ὁ θεσμὸς οὗτος εἰς τὴν ὑπόληψιν τῆς ἀνθρωπίνης κοινωνίας ἐν γένει. Εἰδικῶς δὲ παρ' ἡμῖν ἐν Ἑλλάδι τὰ μοναστήρια γενικῶς ἔχουσι καταδικασθῇ εἰς τὴν ἠθικὴν συνείδησιν τοῦ ἔθνους ὡς ἑστίαι ὀκνηρίας, γαστριμαργίας καὶ ἄλλων ἀσχημιῶν. Πρόχειρος ἀπόδειξις εἶναι αἱ ἄπειροι Ἑλληνικαὶ λαϊκαὶ παροιμίαι, αἱ σατυρίζουσαι μοναστήρια καὶ μοναχούς.

Τοιαύτης οὔσης τῆς ἱστορίας καὶ τῆς σημερινῆς θέσεως τοῦ παρ' ἡμῖν μοναχισμοῦ, γεννᾶται τὸ ζήτημα: Εἶναι δυνατὴ ἡ διατήρησις τοῦ θεσμοῦ τούτου, καταλλήλως ἀναδιοργανουμένου, ὡς προτείνουν διάφοροι ἐκ τῶν συνηγόρων του;

Καθ' ἡμᾶς ὄχι. Ἀφ' ἑνὸς μὲν διότι ἡ βασικὴ ἰδέα τοῦ μοναχισμοῦ καὶ τοῦ ἀσκητισμοῦ εὑρίσκεται εἰς τελείαν ἀντίθεσιν πρὸς τὸν σημερινὸν πολιτισμὸν καὶ πρὸς τὸ πνευματικὸν φῶς, ὅπερ εἶναι ἤδη διακεχυμένον ἀνὰ τὸν κόσμον. Οἱ εἰλικρινεῖς Χριστιανοὶ ἀπὸ πολλοῦ ἤρχισαν νὰ ἐννοοῦν, ὅτι ἐὰν πρόκειται νὰ ἀπαλλαγοῦν αἱ Χριστιανικαὶ κοινωνίαι ἀπὸ τὰ ἕλκη καὶ τὰς πληγάς, αἵτινες τὰς κατατρύχουν, τοῦτο δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ κατορθωθῇ διὰ τῆς «ἀναχωρήσεως» εἰς μοναστήρια καὶ τῆς ἀπαρνήσεως τῶν κοινωνικῶν καθηκόντων καὶ οἰκογενειακῶν δεσμῶν ἐκ μέρους τῶν Χριστιανῶν. Ὁ ἁγνὸς καὶ ζηλωτὴς Χριστιανὸς εἶναι, ὡς εἶπεν ὁ Κύριος ἡμῶν, τὸ «ἅλας τῆς γῆς», τὸ «φῶς τοῦ κόσμου», καὶ

(4) Ἀκόμη καὶ σήμερον οἱ κυριώτεροι ἐπίκουροι τῶν παρ' ἡμῖν «παλαιομερολογιτῶν» εἶναι καλόγηροι ἐξ Ἁγίου Ὄρους, οἵτινες διὰ τῶν ἱεροπραξιῶν των ἐνισχύουσι τὸ γελοῖον τοῦτο καὶ ὀπισθοδρομικὸν κίνημα.

πρέπει **νὰ ζήσῃ ἐντὸς τῆς κοινωνίας**, ὑπηρετῶν τὴν κοινωνίαν, φωτίζων αὐτὴν διὰ τοῦ λόγου καὶ παραδείγματός του καὶ συντελῶν, ὡς τὸ καλὸν ἠθικὸν ἅλας, εἰς τὴν ἐξουδετέρωσιν τῶν στοιχείων τῆς σήψεως καὶ ἠθικῆς ἀποσυνθέσεως. Καὶ ἐὰν ἀκόμη ἤθελεν ἐπέλθει τοιαύτη ὡς ἐκ θαύματος μεταβολὴ εἰς τὸν μοναχισμόν, ὥστε οἱ μοναχοὶ νὰ ἦναι ἀληθῶς ἅγιοι ἄνδρες, πάλιν κλεισμένοι μέσα εἰς τὰ μοναστήρια οὐδὲν θὰ συνεισέφερον εἰς τὴν ἐξυγίανσιν καὶ ἀνύψωσιν τοῦ κόσμου. Καὶ ὁ θεσμὸς τοῦ μοναχισμοῦ θὰ ἐξηκολούθει νὰ ἦναι **στεῖρος**, ὡς ὑπῆρξεν ἀνέκαθεν.

Ἀλλὰ καὶ δὲν βλέπομεν πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ γίνουν ποτὲ τὰ μοναστήρια ἑστίαι εὐσεβείας καὶ ἁγιωσύνης, ὁσονδήποτε καὶ ἂν μεταρρυθμισθοῦν. Ἡ πεῖρα 17 αἰώνων ἀπέδειξεν ὅτι ὁ ἁγιασμὸς δὲν ἀποκτᾶται διὰ τῆς «ἀναχωρήσεως» ἢ διὰ τῆς μοναξίας ἐν τῇ ἐρήμῳ ἢ διὰ τῆς ἀγαμίας ἢ διὰ τῆς λιτοφαγίας (ἂν δύναται νὰ ὀνομασθῇ λιτοφαγία ἡ τροφὴ τῶν καλογήρων!). Ὁ ἁγιασμός, ὡς τὸν διδάσκει ἡ Ἁγία Γραφή, εἶναι ὁ καθημερινὸς **ἀγών**, ἡ **ἄσκησις** εἰς τὴν κατὰ Χριστὸν ζωὴν «ἐν μέσῳ γενεᾶς σκολιᾶς καὶ διεστραμμένης». Οἱ πειρασμοὶ δὲν ἀποφεύγονται διὰ τῆς λιποταξίας πρὸς τὰ μοναστήρια· διότι καὶ ἐκεῖ εὑρίσκουν τὸν ἄνθρωπον καὶ μάλιστα εὐκολώτερον τὸν νικοῦν.

Διὰ τοῦτο φρονοῦμεν ὅτι ὁ μοναχισμὸς ὡς σύστημα εἶναι παρ' ἡμῖν καταδεδικασμένος εἰς πλήρη ἐξαφανισμόν, ὡς οὐδένα λογικὸν σκοπὸν ἐκπληρῶν καὶ ὡς χρεωκοπήσας ἠθικῶς. Καὶ εἶναι γεγονός, ὅτι ἀπὸ ἐτῶν ἤδη αἱ τάξεις τῶν καλογήρων ὁλοὲν ἀραιοῦνται καὶ αἱ προσχωρήσεις εἰς τὸ «ἀγγελικὸν σχῆμα» εἶναι πολὺ κατώτεραι τὸν ἀριθμὸν τῶν ἀποχωρήσεων καὶ τῶν θανάτων. Ἀκόμη καὶ εἰς τὰς μονὰς τοῦ Ἁγίου Ὄρους ὁ ἀριθμὸς τῶν μοναχῶν βαίνει σταθερῶς ἐλαττούμενος.

Ὅθεν μοιραίως βαίνομεν πρὸς τὴν **ἐκκαθάρισιν** τοῦ Ἑλληνικοῦ μοναχισμοῦ. Γεννᾶται δὲ εὐλόγως τὸ ζήτημα τί δέον γενέσθαι μὲ τὴν κτηματικὴν περιουσίαν τῶν μοναστηρίων, ἥτις εἶναι τόσον μεγάλη, ὥστε νὰ ἔχῃ ἐπίδρασιν ἐπὶ τῆς ὅλης ἐθνικῆς ἡμῶν οἰκονομίας.

Ὑπάρχουν παρ' ἡμῖν, ἐκτὸς τῶν ὑπερμάχων τοῦ μοναχισμοῦ καὶ τῆς διατηρήσεώς του, καὶ οἱ πολέμιοι αὐτοῦ, οἵτινες προτείνουν τὴν **δήμευσιν τῆς μοναστηριακῆς περιουσίας ὑπὸ τοῦ Κράτους** καὶ τὴν διάλυσιν τῶν μονῶν. Βεβαίως καθ' ἣν στιγμὴν τὸ Κράτος δὲν ἔχει ἐπαρκεῖς γαίας πρὸς ἀποκατάστασιν τῶν ἀγροτῶν προσφύγων, εἶναι παράλογον νὰ μένῃ εἰς χεῖρας ὀλίγων ἑκατοντάδων ἢ καὶ χιλιάδων καλογήρων τοιαύτη ὀγκώδης κτηματικὴ περιουσία, δυναμένη νὰ διαθρέψῃ μυριάδας ἀκτημόνων πολιτῶν τῆς χώρας.

Δὲν εὑρίσκομεν ὅμως ἠθικὴν τὴν **δήμευσιν** τῆς μοναστηριακῆς περιουσίας ὑπὸ τοῦ Κράτους, ἄνευ ἀποζημιώσεως τῶν καλογήρων, ἐκ τῶν ὁποίων οἱ μὲν γέροντες καὶ σωματικῶς ἀνίκανοι εἶναι λογικὸν νὰ λάβωσι μίαν σύνταξιν πρὸς συντήρησίν των, οἱ δὲ νεώτεροι μίαν μικρὰν ἀποζημίωσιν, δι' ἧς θὰ δυνηθοῦν ὡς κοσμικοὶ νὰ ἐργασθοῦν καὶ νὰ κερδίσουν καὶ αὐτοὶ τὸν ἄρτον των ἐν ἱδρῶτι τοῦ προσώπου των, ὅπως οἱ λοιποὶ ἄνθρωποι. Ἐπίσης αἱ μοναὶ ἐκεῖναι, αἵτινες ἔχουν ἱστορικὴν σημασίαν ἢ ἐμπερικλείουν ἱστορικὰ ἢ καλλιτεχνικὰ κειμήλια, πρέπει νὰ διατηρηθοῦν ὡς **μουσεῖα**, ὅπου δύνανται νὰ χρησιμοποιηθοῦν μοναχοί τινες εὐπαίδευτοι ὡς ἔμμισθοι ἐπιμεληταί, ὑπὸ τὴν ἐπίβλεψιν τοῦ Κράτους.

Τὰ λοιπὰ μοναστήρια δύνανται ἀσφαλῶς νὰ διαλυθοῦν, ἄνευ οἱασδήποτε ζημίας διὰ τὴν θρησκείαν, ἡ δὲ ὅλη μοναστηριακὴ περιουσία ***νὰ ἐξαγορασθῇ ὑπὸ τοῦ Κράτους*** πρὸς διανομὴν εἰς τοὺς ἀκτήμονας ἀγρότας, πρόσφυγας καὶ γηγενεῖς. Τὸ δὲ τίμημα τῆς ἐξαγορᾶς ταύτης, μετὰ τὴν ὡς ἄνω ἀποζημίωσιν τῶν μοναχῶν, πρέπει νὰ διατεθῇ ***ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας*** (τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας) ὡς ταμεῖον πρὸς βελτίωσιν τῆς οἰκονομικῆς θέσεως τοῦ κλήρου (ἰδίως τοῦ κατωτέρου) καὶ πρὸς συντήρησιν θεολογικῶν σχολῶν, ὅπου θὰ μορφώνηται κλῆρος ἄξιος τοῦ ὀνόματος καὶ τῆς ἀποστολῆς του.

Καὶ οὕτως ὁ μοναχισμὸς θὰ ἐξιλεωθῇ διὰ τὸ τόσον ἐπιβλαβὲς καὶ στεῖρον παρελθόν του, παρέχων διὰ τῆς ἐκλείψεώς του τὰ ὑλικὰ μέσα πρὸς μίαν ἀναγκαιοτάτην ἐθνικὴν ἀποκατάστασιν καὶ μίαν ἐπωφελεστάτην ἐκκλησιαστικὴν ἐξυγίανσιν.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ

Περὶ ἀναγνώσεως τῶν Γραφῶν.

Εἰς ὅλα τὰ πάθη τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως παρέχει ἁρμόδιον ἰατρικὸν ἡ Γραφή.— Αἱ ἀπὸ τῆς ἀναγνώσεως τῶν Γραφῶν ὠφέλειαι. — Τὸ ἄτοπον τοῦ μὴ προσέχειν εἰς τὰ ἐπ' ἐκκλησίας διδασκόμενα.

Εἶδες, ἀγαπητέ, πῶς ἕκαστον τῶν ἐν τῇ θείᾳ Γραφῇ περιεχομένων δὲν ὑπεμνηματίσθη δι' ἄλλο εἰμὴ διὰ τὴν ἡμετέραν ὠφέλειαν καὶ τὴν σωτηρίαν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους; Ταῦτα λοιπὸν διαλογιζόμενος ἕκαστος ἡμῶν, ἂς ἐπιβάλλῃ εἰς ἑαυτὸν ἐντεῦθεν τὰ κατάλληλα φάρμακα. Ἐπειδὴ εἰς τοῦτο ὑπάρχει διὰ πάντας ἄδεια, καὶ δύναται ὁ βουλόμενος νὰ ἐπιθέτῃ τὸ ἁρμόδιον φάρμακον εἰς τὸ ἐνοχλοῦν αὐτὸν πάθος καὶ τάχιστα νὰ ἀναλάβῃ τὴν ὑγείαν του, μόνον ἐὰν δὲν ἀποβάλῃ τις τὴν ἐκ τῶν φαρμάκων θεραπείαν, ἀλλὰ δείξῃ τὴν ἰδίαν αὐτοῦ καλὴν διάθεσιν. Διότι δὲν ὑπάρχει πάθος ἐκ τῶν κυριευόντων τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν οὔτε ψυχικόν, οὔτε σωματικόν, τὸ ὁποῖον νὰ μὴ δύναται νὰ λάβῃ τὴν ἐντεῦθεν ἰατρείαν. Κατὰ ποῖον τρόπον; εἰπέ μοι. Εἰσέρχεταί τις ἐνταῦθα εἰς τὴν ἐκκλησίαν στενοχωρημένος ἀπὸ λύπην καὶ περιστάσεις δεινάς, βυθισμένος διὰ τοῦτο εἰς ἀδημονίαν, ἐλθὼν δὲ καὶ ἀκούσας τὸν προφήτην λέγοντα, «Διατί εἶσαι περίλυπος, ψυχή μου, καὶ διατί ταράττεσαι ἐντός μου; Ἔλπισον ἐπὶ τὸν Θεόν, ἐπειδὴ ἔτι θέλω ὑμνεῖ αὐτόν· (αὐτὸς εἶναι) ἡ σωτηρία τοῦ προσώπου μου καὶ ὁ Θεός μου» (Ψαλμ. μβ'. 11), λαμβάνει ἱκανὴν παρηγορίαν, καὶ ἀπέρχεται ἀποτινάξας ὅλην ἐκείνην τὴν ἀθυμίαν. Ἄλλος πάλιν, ἀπὸ ἐσχάτην πενίαν θλιβόμενος, ἀγανακτεῖ καὶ λυπεῖται, βλέπων ἄλλους ὑπερπλουτοῦντας καὶ ὑψηλοφρονοῦντας καὶ ἔχοντας πολλὴν φαντασίαν· καὶ οὗτος πάλιν ἀκούει τὸν αὐτὸν προφήτην λέγοντα, «Ἐπίῤῥιψον ἐπὶ Κύριον τὴν μέριμνάν σου, καὶ αὐτὸς σὲ διαθρέψει» (Ψαλμ. νε'. 22). Καὶ πάλιν: «Μὴ φοβοῦ ὅταν πλουτήσῃ ἄνθρωπος, ἢ ὅταν πληθυνθῇ ἡ δόξα τοῦ οἴκου αὐτοῦ· ὅτι

οὐκ ἐν τῷ ἀποθνήσκειν αὐτὸν λήψεται τὰ πάντα» (Ψαλμ. μθ'. 16.). Ἄλλος πάλιν, πάσχων ἀπὸ ἐπιβουλὰς καὶ συκοφαντίας, ἀγανακτεῖ καὶ νομίζει ἀνυπόφορον τὸν βίον, μὴ δυνάμενος οὐδαμόθεν νὰ εὕρῃ ἀνθρωπίνην βοήθειαν· διδάσκεται δὲ καὶ οὗτος ὑπὸ τοῦ μακαρίου τούτου προφήτου νὰ μὴ καταφεύγῃ εἰς ἀνθρωπίνην συμμαχίαν εἰς τοιαύτας περιστάσεις· διότι ἀκούει αὐτὸν λέγοντα, «Αὐτοὶ ἐνδιέβαλόν με, ἐγὼ δὲ προσηυχόμην.» Εἶδες πόθεν ἐπιζητεῖ τὴν συμμαχίαν; Ἄλλοι, λέγει, ῥάπτουσι δόλους καὶ συκοφαντίας, καὶ ἐπιβουλάς· ἀλλ' ἐγὼ καταφεύγω ἐπὶ τὸ τεῖχος τὸ ἀκαταμάχητον, ἐπὶ τὴν ἄγκυραν τὴν ἀσφαλῆ, ἐπὶ τὸν λιμένα τὸν ἀκύμαντον—ἐπὶ τὴν ***προσευχήν***, διὰ τῆς ὁποίας ὅλα τὰ δύσκολα μοῦ γίνονται ἐλαφρὰ καὶ εὔκολα.

Ἄλλος πάλιν καταφρονεῖται καὶ παραβλέπεται ἀπὸ ἐκείνους, οἵτινες πρότερον τὸν ἐκολάκευον, καὶ ἐγκαταλείπεται ὑπὸ τῶν φίλων, καὶ τοῦτο μάλιστα τοῦ συγχέει καὶ ταράσσει τὸν λογισμόν. Ἀλλὰ καὶ οὗτος, ἂν θελήσῃ, δύναται ἐρχόμενος ἐνταῦθα ν' ἀκούσῃ τὸν μακάριον τοῦτον, λέγοντα, «Οἱ φίλοι μου ἐξ ἐναντίας μου ἤγγισαν καὶ ἔστησαν, καὶ οἱ ἔγγιστά μου ἀπὸ μακρόθεν ἔστησαν, καὶ ἐξεβιάζοντο οἱ ζητοῦντες τὴν ψυχήν μου· καὶ οἱ ζητοῦντες τὰ κακά μου ἐλάλησαν ματαιότητας καὶ δολιότητας ὅλην τὴν ἡμέραν ἐμελέτησαν.» Εἶδες ὅτι μέχρις αὐτοῦ τοῦ θανάτου ῥάπτουσι τὰς ἐπιβουλάς, καὶ δεικνύουσι τὸν πόλεμον ἀκατάπαυστον; Διότι τὸ «ὅλην τὴν ἡμέραν», τοῦτο δηλοῖ, ὅτι «δι' ὅλης τῆς ζωῆς». Τί λοιπὸν ἔκαμνεν αὐτός, ἐνῷ ἐκεῖνοι ἐπεβούλευον ταῦτα καὶ ἐμηχανῶντο; «Ἐγὼ δέ,» λέγει, «ὡσεὶ κωφὸς οὐκ ἤκουον, καὶ ὡσεὶ ἄλαλος οὐκ ἀνοίγων τὸ στόμα αὐτοῦ· καὶ ἐγενόμην ὡσεὶ ἄνθρωπος οὐκ ἀκούων, καὶ οὐκ ἔχων ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ ἐλεγμούς.» Εἶδες φιλοσοφίας ὑπερβολήν, πῶς διὰ τῶν ἐναντίων τρόπων οὗτος ἐνίκησεν; Ἐκεῖνοι ἔῤῥαπτον δόλους, αὐτὸς καὶ τὰς ἀκοὰς ἔφραττεν, ὥστε μηδὲ νὰ ἀκούῃ. Ἐκεῖνοι καθ' ὅλον τὸν καιρὸν δὲν ἔπαυον καὶ τὴν γλῶσσαν ἀκονοῦντες, καὶ ματαιότητας καὶ δολιότητας προφέροντες· οὗτος δὲ διὰ τῆς σιωπῆς κατέστελλε τὴν μανίαν ἐκείνων. Καὶ διατὶ ἐφέρετο τοιουτοτρόπως, καί, ἐνῷ ἐκεῖνοι κατεσκεύαζον ταῦτα, αὐτὸς ἔπραττεν ὡς ἂν ἦτο κωφὸς καὶ ἄλαλος καὶ ὡς ἂν μὴ εἶχε μήτε ἀκοὰς μήτε γλῶσσαν; Ἄκουε αὐτὸν λέγοντα τὴν αἰτίαν τῆς τοσαύτης φιλοσοφίας: «Ὅτι ἐπὶ σὲ ἤλπισα, Κύριε·» ἐπειδή, λέγει, ἐκρέμασα ἐμαυτὸν ἀπὸ τὴν εἰς σὲ ἐλπίδα, δὲν μὲ μέλει παντάπασι περὶ τῶν γινομένων παρὰ τούτων. Διότι ἡ ἐπιῤῥοή σου εἶναι ἱκανὴ νὰ διασκεδάσῃ πάντα, καὶ νὰ κάμῃ ἀκύρους καὶ τὰς ἐπιβουλὰς αὐτῶν καὶ τὰς μηχανάς, καὶ νὰ ἀφήσῃ νὰ μὴ πραγματοποιηθῇ μηδὲν τῶν ὑπὸ τούτων κατασκευαζομένων.

Ἴδετε πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ λάβῃ τις ἐντεῦθεν κατάλληλον φάρμακον ἑκάστης συμφορᾶς, ἥτις κυριεύει τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν, καὶ νὰ ἀπέλθῃ, καὶ νὰ ἀποτινάξῃ πᾶσαν ἀθυμίαν βιωτικήν, καὶ νὰ μὴ καταβάλλεται ὑπὸ μηδενὸς τῶν συμβαινόντων; Διὰ τοῦτο παρακαλῶ καὶ συνεχῶς ἐδῶ νὰ ἔρχεσθε, καὶ μετὰ ἀκριβείας νὰ προσέχετε εἰς τῶν θείων Γραφῶν τὴν ἀνάγνωσιν, οὐχὶ μόνον ὅταν ἔρχεσθε ἐδῶ, ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ οἴκῳ νὰ λαμβάνετε ἀνὰ χεῖρας τὰ Θεῖα βιβλία, καὶ νὰ δέχεσθε μετ' ἐπιμελείας τὴν ἐκ τῶν περιεχομένων ὠφέλειαν. Διότι πολὺ εἶναι τὸ ἐκ τούτων γεννώμενον κέρδος. Πρῶτον, αὐτὸ τοῦτο κάμνει τὴν γλῶσσαν ν' ἀναμορ-

φώνεται διὰ τῆς ἀναγνώσεως· ἔπειτα καὶ ἡ ψυχὴ πτερώνεται καὶ ὑψοῦται καταλαμπομένη ἀπὸ τὸ φῶς τοῦ Ἡλίου τῆς δικαιοσύνης, κατ᾿ αὐτὸν ἐκεῖνον τὸν καιρὸν ἐλευθερουμένη ἀπὸ τὴν λύμην τῶν πονηρῶν λογισμῶν, καὶ ἀπολαύουσα γαλήνης πολλῆς καὶ ἡσυχίας. Καὶ ὅ,τι εἶναι ἡ φυσικὴ τροφὴ πρὸς στερέωσιν τῆς σωματικῆς μας δυνάμεως, τοῦτο γίνεται εἰς τὴν ψυχὴν ἡ ἀνάγνωσις. Διότι εἶναι τροφὴ πνευματική, καὶ νευρώνει τὸν νοῦν καὶ καθιστᾷ τὴν ψυχὴν ἰσχυρὰν καὶ ἐντονωτέραν καὶ φιλοσοφωτέραν, μὴ ἀφίνουσα αὐτὴν εἰς τὸ ἑξῆς νὰ κυριεύεται ἀπὸ τὰ ἄλογα πάθη, ἀλλὰ κάμνουσα τὰ πτερὰ αὐτῆς ἐλαφρά, καὶ μεταβιβάζουσα αὐτήν, οὕτως εἰπεῖν, εἰς αὐτὸν τὸν οὐρανόν.

Μὴ λοιπόν, παρακαλῶ, ἀμελῶμεν τοῦ τοσούτου κέρδους, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰς οἰκίας προθύμως νὰ προσέχωμεν εἰς τῶν θείων Γραφῶν τὴν ἀνάγνωσιν, καὶ ἐνταῦθα ἐρχόμενοι νὰ μὴ καταδαπανῶμεν τὸν καιρὸν εἰς φλυαρίας καὶ ὁμιλίας ἀνωφελεῖς, ἀλλά, διὰ τὸ ὁποῖον καὶ ἤλθομεν, οὕτω νὰ προσηλωνώμεθα καὶ προσέχωμεν εἰς τὰ ἀναγινωσκόμενα, ὥστε, λαβόντες πλειοτέραν τινὰ ὠφέλειαν, οὕτω νὰ ἐξέλθωμεν ἀπὸ ἐδῶ. Ἂν, ἐδῶ ἐρχόμενοι, ἐμέλλετε νὰ κατεξοδεύετε πάλιν τὸν καιρὸν εἰς ὁμιλίας ἀκαίρους καὶ ἀνωφελεῖς, καὶ νὰ ἀναχωρῆτε χωρὶς νὰ κερδήσετέ τι χρήσιμον, τί τὸ ὄφελος; Διότι δὲν εἶναι ἄτοπον, ὅταν μὲν ὑπάγωμεν εἰς πανήγυριν βιωτικήν, νὰ προσπαθῶμεν, λαβόντες πάντα τὰ ἐκ τῆς πανηγύρεως, νὰ ἐπιστρέψωμεν εἰς τὴν οἰκίαν, καὶ μάλιστα καταθέτοντες χρήματα· ὅταν δ᾿ ἐρχώμεθα ἐδῶ εἰς τὴν πνευματικὴν ταύτην πανήγυριν, νὰ μὴ σπουδάζωμεν κατὰ πάντα τρόπον, λαβόντες τι χρήσιμον καὶ ἐναποταμιεύοντες αὐτὸ εἰς τὴν ψυχήν, οὕτω νὰ ἐπιστρέψωμεν, καὶ μάλιστα, ὅτε οὐδὲ δαπάνην χρημάτων χρειάζεται νὰ κάμωμεν, ἀλλὰ προθυμίαν μόνον νὰ καταβάλωμεν καὶ νοῦν προσεκτικόν; Διὰ νὰ μὴ φανῶμεν λοιπὸν χειρότεροι τῶν ὅσοι ὑπάγουσιν εἰς τὰς βιωτικὰς πανηγύρεις, ἂς σπουδάζωμεν νὰ δεικνύωμεν πολλὴν φροντίδα καὶ ἀγρυπνίαν, διὰ νὰ ἔχωμεν, ὅταν ἐξέλθωμεν ἀπ᾿ ἐδῶ, ἐφόδια, ὥστε ὄχι μόνον εἰς ἑαυτοὺς νὰ ἐπαρκῶμεν, ἀλλὰ καὶ εἰς ἄλλους νὰ χορηγῶμεν καὶ νὰ δυνάμεθα καὶ τὴν γυναῖκα ἡμῶν νὰ διορθώνωμεν, καὶ τοὺς ὑπηρέτας, καὶ τοὺς γείτονας, καὶ τὸν φίλον, καὶ αὐτὸν τὸν ἐχθρόν.

Διότι τοιαῦτα εἶναι νὰ πνευματικὰ διδάγματα, ὥστε εἰς ὅλους εἶναι προσιτὰ καὶ κοινά, καὶ δὲν κάμνουσι μηδεμίαν διαφορὰν μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων, ἐκτὸς ἐὰν ὑπερβῇ τις τὸν πλησίον αὐτοῦ διὰ τὸν προσεκτικώτερον αὐτοῦ νοῦν καὶ τὴν θερμὴν προθυμίαν. Ἐπειδὴ λοιπὸν καὶ εἶναι τόσον μέγα τὸ κέρδος τῶν ἐνταῦθα διδαγμάτων, ἂς βάλωμεν σήμερον εἰς τὰς καρδίας ἡμῶν τὰ ἀναγνωσθέντα, καὶ καρπούμενοι τὸ ἐξ αὐτῶν κέρδος, ἂς ἐπιστρέψωμεν οὕτως εἰς τὰ ἴδια» (Ὁμιλ. κθ΄. εἰς Γέν. θ΄. 20. Τόμ. Δ΄. σελ. 279 - 281).

Ο ΛΑΟΣ ΜΑΣ ΚΑΙ ΤΟ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ

Δὲν ἀπέχομεν πολὺ ἀπὸ τῆς ἐποχῆς, καθ' ἣν ἡ χώρα μας ἐθεωρεῖτο ὡς ξένη πρὸς τὸ Εὐαγγέλιον καὶ ἔχουσα κεκλεισμένας πρὸς αὐτὸ τὰς θύρας. Καὶ δὲν εἶναι δύσκολον ν' ἀντιληφθῇ τις ποίας ἐθνικῆς ζημίας πρόξενοι γίνονται ἀνάλογοι ἐντυπώσεις εἰς τὸ ἐξωτερικόν, ὅπου ἐλεγχόμεθα ὡς λαὸς ὀπισθοδρομικός, βάρβαρος, ἀνελεύθερος.

Οὐδενὸς πρέπει νὰ διαφεύγῃ τὴν προσοχήν, ὅτι σήμερον βαθμολογεῖται ὁ πολιτισμὸς καὶ ἡ πρόοδος ἑνὸς λαοῦ ἀπὸ τὸ μέγεθος τῆς ἐκτιμήσεως, τὴν ὁποίαν τρέφει πρὸς τὴν Ἱερὰν Βίβλον, ἥτις ἀνεγνωρίσθη παγκοσμίως ὡς ἡ μόνη ἀναπλαστικὴ τῶν ἠθῶν καὶ χαρακτήρων δύναμις.

Ὁ πλοῦτος, ἡ πολεμικὴ ρώμη, ἡ πνευματικὴ ἀνάπτυξις καὶ ἡ ἐμπορικὴ ἐπικράτησις δὲν δύνανται νὰ ἀποτελέσουν τὰ μόνα στοιχεῖα, ὅπως κριθῇ ἡ ἐκπολιτιστικὴ ἐμφάνισις ἑνὸς Ἔθνους. Τὸ ἠθικὸν κεφάλαιον παίζει τὸν σπουδαιότερον ρόλον διὰ τὸν χαρακτηρισμὸν καὶ τὰ πράγματα ἀπέδειξαν ὅτι αἱ κοινωνίαι, αἵτινες ἐζυμώθησαν διὰ τοῦ Εὐαγγελίου καὶ ἐνεστερνίσθησαν τὰς ὑψηλὰς αὐτοῦ ἀρχάς, ἀποτελοῦν τὰ μεγαλοπρεπῆ πρότυπα ἐν τῇ οἰκογενείᾳ τῆς ἀνθρωπότητος.

«Δός μοι Χριστιανοὺς καὶ θὰ σοὶ δώσω παράδεισον», ἔλεγε φιλόσοφός τις, ὑπαινισσόμενος ὅτι ἡ εὐδαίμων πολιτεία τῶν οὐρανῶν δύναται νὰ συμπηχθῇ καὶ ἐπὶ τῆς γῆς, ὅταν εὑρεθῶσιν ἄνθρωποι ἐμφορούμενοι ἀπὸ Χριστιανικὰς ἀρχάς, ἐφαρμοζομένας ἐν τῇ ζωῇ.

Εἶναι δὲ ἀναμφιβόλως εὐτύχημα, ὅτι καὶ παρὰ τῷ Ἑλληνικῷ λαῷ ἀνέτειλαν αἱ ἡμέραι τῆς ἐκτιμήσεως καὶ ἀποδοχῆς τοῦ Εὐαγγελίου. Παρῆλθεν ἀνεπιστρεπεὶ ἡ συγκεχυμένη περίοδος τῶν παρεξηγήσεων, τῶν καχυποψιῶν καὶ τῶν φόβων, ἠνοίχθη δὲ ἐλεύθερον τὸ στάδιον πρὸς διάδοσιν τοῦ Θείου Λόγου. Τὸ εὐγενὲς ἔργον τῆς Βρεττανικῆς Βιβλικῆς Ἑταιρείας ὑπὸ πάντων ἀνεγνωρίσθη· κανεὶς δὲν δύναται νὰ ἀναζητήσῃ ὑπούλους καὶ ὑστεροβούλους προθέσεις εἰς αὐτό. Βεβαίως πρέπει νὰ ἐξαρθῇ τὸ ἀδιάπτωτον ἐνδιαφέρον τοῦ Κράτους, ὅπως παρέχῃ πᾶσαν δυνατὴν εὐκολίαν εἰς τὴν εἰσαγωγὴν καὶ κυκλοφορίαν τῶν Ἁγίων Γραφῶν, αἵτινες διὰ ψηφίσματος τῆς Ἐθνοσυνελεύσεως εἶναι ἀπηλλαγμέναι παντὸς δασμοῦ ἢ φόρου· οὐχ' ἧττον ὅμως καὶ ἡ ὑποδοχή, ἧς τυγχάνει τὸ Εὐαγγέλιον παρὰ τῷ λαῷ, εἶναι ἀξιοσημείωτος καὶ ἐλπιδοφόρος, ἀποδεικνύουσα τὴν ὑφισταμένην πνευματικὴν δίψαν.

Εἶναι δὲ παρήγορον, ὅτι τὴν κίνησιν ὑπὲρ τῆς διαδόσεως τοῦ Θείου Λόγου ὑποστηρίζουν καὶ οἱ πνευματικοί μας ἀρχηγοί, ὡς καὶ αἱ πολιτικαὶ καὶ στρατιωτικαὶ ἀρχαί.

Τοὺς περιφερομένους βιβλιοπώλας τῶν Ἁγίων Γραφῶν εὑρίσκετε ἐφοδιασμένους διὰ συστατικῶν ἐγγράφων Ἐπισκόπων, συνιστώντων τὴν ἀγορὰν ἀντιτύπων τῶν Ἱερῶν Γραφῶν, ὡς καὶ δι' ἐγγράφων εἰσαγγελικῶν καὶ στρατιωτικῶν ἀρχῶν, ἐπικαλουμένων πᾶσαν συνδρομὴν καὶ προστασίαν τοῦ ἔργου αὐτοῦ τῶν

βιβλιοπωλῶν. Γενικῶς δὲ οἱ ἄνθρωποι ἄνευ προκαταλήψεως ἢ ἐνδοιασμοῦ τινος ἀγοράζουν τὰ πωλούμενα βιβλία.

Μάλιστα εἰς μέρη τινα, ὡς τὸ Πάνορμον Ρεθύμνης, ἡ ὑποδοχὴ τοῦ βιβλιοπώλου προσέλαβε πανηγυρικὸν χαρακτῆρα. Ὁ διανοούμενος κόσμος τῆς κωμοπόλεως ταύτης μετὰ χαρᾶς ἐδέχθη τὸν βιβλιοπώλην τῶν Ἁγ. Γραφῶν, τοῦ ὁποίου τὰ ἀντίτυπα ἐγένοντο ἀνάρπαστα μέχρις ἑνός.

Πανταχοῦ δὲ σχεδὸν οἱ ἱερεῖς καὶ διδάσκαλοι προτρέπουν ἐκθύμως τὸν λαὸν εἰς τὴν ἀπόκτησιν τῶν Ἁγ. Γραφῶν.

Ἡ ἐν γένει κίνησις τοῦ Εὐαγγελίου παρὰ τῷ λαῷ ἀποτελεῖ τὴν γλυκεῖαν χαραυγὴν τῆς ἐνδόξου ἡμέρας, καθ' ἣν θὰ εὐτυχήσωμεν νὰ ἴδωμεν ἀναγεννωμένην τὴν Πατρίδα μας διὰ τῆς μορφώσεως νέων χαρακτήρων καὶ τῆς διοχετεύσεως ἐναρέτου ζωῆς εἰς τὰς φλέβας μας καὶ ὑψηλῶν ἰδανικῶν.

Ἔπειτα ὅταν ληφθῇ ὑπ' ὄψει ἡ πνευματικὴ κατάστασις τοῦ λαοῦ μας, ἡ διάδοσις τῆς Βίβλου καθίσταται εἴπερ ποτὲ ἀναγκαία καὶ πᾶσα παρεμπόδισις ἐναντίον αὐτῆς στρεφομένη ἀποτελεῖ αὐτόχρημα ἐγκληματικὴν ἐνέργειαν.

Ἐξ ἄλλου τὸ γεγονὸς ὅτι ὁ Θεοφιλέστατος Ἐπίσκοπος Χανίων ἔχει ἐφοδιάσει δι' ἐγγράφου συστατικοῦ τὸν βιβλιοπώλην Ἁγ. Γραφῶν, καθὼς καὶ οἱ κ. κ. Μέραρχος, Διοικητὴς Χωροφυλακῆς καὶ Εἰσαγγελεύς, ἀφοπλίζει κάθε ἀντίδρασιν καὶ διασκορπίζει κάθε ἀμφιβολίαν περὶ τῆς ἱερότητος τοῦ σκοποῦ τῶν ὑπαλλήλων αὐτῶν τῆς Βρεττανικῆς Βιβλικῆς Ἑταιρείας.

Μάλιστα δὲ καὶ αὐτὸς ὁ κ. Βενιζέλος ἐφωδίασε δι' ἐπιστολῆς του ἐνθέρμως συνιστώσης τὸν βιβλιοπώλην τῶν Ἁγ. Γραφῶν, μεταβαίνοντα εἰς τοὺς λεπροὺς Σπιναλόγκας πρὸς πώλησιν Εὐαγγελίων.

Ἀλλὰ μήπως μόνον χθεσινὴ εἶναι ἡ δρᾶσις τῆς Βιβλικῆς Ἑταιρείας; Μήπως ἐργάζεται ἐν κρυπτῷ καὶ παραβύστῳ;

Εἰς τὰ Πανεπιστήμιά μας, εἰς τὰς Ἱερατικὰς σχολάς μας, εἰς τὰ Γυμνάσιά μας καὶ εἰς τὰ κατώτερα ἐκπαιδευτήριά μας, τὰ βιβλία τῆς Βρεττανικῆς Ἑταιρείας κυκλοφοροῦν καὶ χρησιμοποιοῦνται κατὰ σύστασιν τῶν καθηγητῶν καὶ διδασκάλων.

Ηὐτύχησαν καὶ ἀνυψώθησαν τὰ Ἔθνη ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα ἐθεμελίωσαν τὸ μέλλον αὐτῶν ἐπὶ τοῦ βράχου τῶν Ἁγ. Γραφῶν, κατέρρευσαν δὲ καὶ ἐξουθενώθησαν ἐκεῖνα ὅσα ἀπέρριψαν αὐτάς.

Β. Π.

(Ἐκ τῆς ἐφημερίδος «Παρατηρητής» τῶν Χανίων).

"ΕΜΠΡΟΣ!,,

Εἰς τὸ κέντρον τοῦ παλαιοῦ Ἄστεως τοῦ Λονδίνου, ὑπὸ τὴν σκιὰν τοῦ μεγαλοπρεποῦς Ναοῦ τοῦ Ἁγίου Παύλου, ἡ ***Θρησκευτικὴ Φυλλαδικὴ Ἑταιρία*** (Religious Tract Society), ὥς τις φάρος φωτοβόλος, ἐξακοντίζει ἐπὶ 90 ἤδη ἔτη τὰς εὐεργετικάς της ἀκτῖνας ἐπὶ τῶν λαῶν τῶν πέντε ἠπείρων, τὰς ἀληθείας τοῦ Εὐαγγελίου προσφέρουσα ὑπὸ τύπον τερπνῶν διηγημάτων, ἢ καὶ σοβαρωτέρων ἔργων ἐγκρίτων συγγραφέων, τοιουτοτρόπως δὲ συμπράττει εἰς τὸ μέγα καὶ ἀνθρωποσωτήριον ἔργον τῆς Βιβλικῆς Ἑταιρίας, ἥτις, ὡς γνωστόν, ἀσχολεῖται ἀποκλειστικῶς μὲ τὴν ἔκδοσιν καὶ τὴν διανομὴν τῶν Ἁγίων Γραφῶν.

Ἀλλ' ἡ σταθερῶς αὐξάνουσα ζήτησις τῶν δημοσιευμάτων τῆς Φυλλαδικῆς Ἑταιρίας ἐξαναγκάζει ταύτην νὰ ἐπεκτείνῃ τὸν κύκλον τῶν ἐνεργειῶν της. Ἐγκαταλείπει λοιπόν, ἐν πρώτοις, τὰ παλαιά της γραφεῖα καὶ πρατήρια ἐν τῇ ὁδῷ τοῦ «Περιβόλου τοῦ Ἁγίου Παύλου» καὶ μεταφέρει αὐτὰ εἰς τὴν ὁδὸν Bouverie. Ταὐτοχρόνως, λαμβάνουσα ὡς σύνθημα τὸ «Ἐμπρός!», ποιεῖται ἔκκλησιν εἰς τὸ Χριστεπώνυμον Βρεττανικὸν κοινόν, ὅπως ἔλθῃ ἀρωγὸν εἰς τὰς νέας καὶ ἐπειγούσας ἀνάγκας τῆς ἐπεκτάσεως τοῦ ἔργου αὐτῆς.

Ἐκ τῆς ὅλης δράσεως τῆς Φυλλαδικῆς Ἑταιρίας, τὸ παρουσιάζον τὰ μᾶλλον ἁπτὰ ἀποτελέσματα εἶναι τὸ μεταξὺ τῆς φυλῆς τῶν Τελεγοῦ ἔργον αὐτῆς. Ἡ φυλὴ αὕτη τῶν Ἰνδιῶν κατέχει τὴν κατωτάτην κοινωνικὴν βαθμίδα, ἤ, κάλλιον εἰπεῖν, εἶναι ἐκτὸς τοῦ νόμου, ἐκτὸς πάσης κοινωνικῆς τάξεως, τόσον ὥστε ὁ ἀνήκων εἰς τὴν κατωτάτην τῶν ἀνεγνωρισμένων τάξεων Ἰνδὸς θεωρεῖ ἑαυτὸν μεμολυσμένον, ἐὰν κατὰ τύχην ἐγγίσῃ ἕνα Τελεγοῦ. Διὰ τοὺς δυστυχεῖς τούτους ἀποκλήρους τῆς κοινωνίας τῶν ὁμοεθνῶν των δὲν ὑπάρχει ἐλπὶς βελτιώσεως ἐν τῇ παρούσῃ ζωῇ, ἀλλ' οὔτε καὶ σκιὰ ἐλπίδος διὰ τὴν μέλλουσαν. Πρὸς τούτους λοιπὸν ἡ Φυλλαδικὴ Ἑταιρία ἐθεώρησε καθῆκόν της νὰ στραφῇ καὶ νὰ προσπαθήσῃ παντὶ σθένει, ὅπως τοὺς ἐξαγάγῃ ἐκ τῆς ἀπέλπιδος θέσεώς των καὶ ἐμπνεύσῃ διὰ τοῦ Εὐαγγελίου τὴν ἐλπίδα εἰς τὰς ψυχάς των. Τὸ ἔργον ἤρχισε ὀλίγον μετὰ τὴν ἵδρυσιν τῆς Ἑταιρίας, πρὸ 80 περίπου ἐτῶν, σήμερον δὲ περίπου 600,000 Τελεγοῦ εἶναι Χριστιανοί, μὲ σχολεῖα, μὲ ἐκκλησίας, καὶ μὲ στοιχειώδη φιλολογίαν. Ἐκ δὲ τῆς νεολαίας των πολλοὶ ἀνεδείχθησαν διδάσκαλοι καὶ ποιμένες μεταξὺ τῶν ὁμοφύλων των.

Ἡ μεταμόρφωσις αὕτη ἐπετελέσθη διὰ μέσου ἰθαγενῶν Ἰνδῶν ἐκχριστιανισθέντων, ἀνηκόντων δὲ εἰς ἄλλας ἀνωτέρας κοινωνικὰς τάξεις, οἵτινες ἀψηφοῦντες τελείως τὴν περιφρόνησιν τῶν ὁμοεθνῶν των, ἀφωσιώθησαν εἰς τὴν ἀνύψωσιν τῶν ἠδικημένων ἐκείνων πλασμάτων τοῦ αὐτοῦ Πλάστου καὶ ἐπουρανίου Πατρός, ὅστις ἔπλασε καὶ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπου. Ἀλλ' ἡ σχολικὴ ἐκπαίδευσις εἶναι ὀλιγοετής, οἱ δὲ ἀποφοιτῶντες μαθηταὶ κινδυνεύουν νὰ περιέλθουν καὶ πάλιν εἰς τὴν πνευματικὴν ἀδράνειαν τοῦ ἐγχωρίου περιβάλλοντός των, ἐὰν μείνουν ἄνευ ἐπαρκοῦς ἠθικῆς ἐνθαρρύνσεως καὶ ὑποστηρίξεως. Πρὸς προφύλαξιν καὶ ἔμπνευσιν αὐτῶν διαρκῆ ἡ Φυλλαδικὴ Ἑταιρία ἐκδίδει βιβλία στοιχειώδη,

ἀνάλογα πρὸς τὴν ἀντίληψιν καὶ τὰς ἀνάγκας τοῦ λαοῦ τούτου. Ἐκτὸς διαφόρων βιβλίων, μεταγλωττισθέντων εἰς ὕφος ἁπλοῦν, ἐκδίδεται καὶ περιοδικὸν «Ὁ Στέφανος τῆς Γνώσεως» εἰς σχῆμα βιβλιαρίου, περιέχον ὕλην τερπνὴν καὶ διδακτικήν, καὶ δυνάμενον νὰ χρησιμεύσῃ ὡς ἐγκυκλοπαιδικὸν ἐγχειρίδιον πρακτικῶν γνώσεων χειροτεχνίας, ἀγρονομίας, οἰκιακῆς καὶ κοινοτικῆς ὑγιεινῆς, νοσηλείας τῶν ἀρρώστων κτλ. Περιλαμβάνει δὲ καὶ περιγραφὰς τῆς ζωῆς εἰς ἄλλας χώρας, ὡς καὶ τῶν κυριωτέρων πρακτικῶν ἐφευρέσεων. Ἐπὶ τριῶν δὲ τοιούτων βιβλιαρίων τὸ ἓν διαλαμβάνει πάντοτε περὶ θρησκευτικῶν θεμάτων. Ἡ ἐκτύπωσις τῶν βιβλιαρίων τούτων, εἰκονογραφημένων, μὲ στοιχεῖα εὐανάγνωστα καὶ μὲ ἐξώφυλλον ζωηροῦ χρώματος, στοιχίζει πολὺ περισσότερον τῆς τιμῆς, εἰς ἣν πωλοῦνται ταῦτα. Εἰς κάθε 5,000 ἀντιτύπων ζημιοῦται ἡ Ἑταιρία 3 λίρας στερλίνας. Ἐν τούτοις 250,000 ἀντιτύπων ἐπωλήθησαν μεταξὺ τῶν Τελεγοῦ ἀπὸ τοῦ 1925 μέχρι σήμερον, πολλὰ δὲ ἐκ τῶν βιβλιαρίων ἀνετυπώθησαν πλέον ἢ ἅπαξ λόγῳ ζητήσεως.

Νομίζομεν ὅτι εἶναι περιττὸν πᾶν σχόλιον, ὡς πρὸς τὴν πολυτιμότητα τοῦ ἔργου τῆς Φυλλαδικῆς Ἑταιρίας μεταξὺ τῶν Τελεγοῦ.

Παραλείποντες τὰ πολυάριθμα καὶ ποικίλα δημοσιεύματα τῆς Φυλλαδικῆς Ἑταιρίας εἰς τὰς ἄλλας γλώσσας καὶ διαλέκτους τῆς Ἀσίας, παραθέτομεν, χάριν τοῦ ἐνδιαφέροντος τῆς τοιαύτης στατιστικῆς, τὸν κατάλογον τῶν δημοσιευμάτων τῶν ἐκδοθέντων εἰς τὰς γλώσσας καὶ διαλέκτους τῆς Ἀφρικῆς, ὅπου τελευταίως ἡ ζήτησις ηὔξησε τεραστίως, ἰδίως μεταξὺ τῆς Ἀφρικανικῆς νεολαίας τῶν φυλῶν, αἵτινες τὸ πρῶτον ἤδη ἀφυπνίζονται ἐκ τοῦ μακραίωνος ληθάργου των. Ὁ κάτωθι κατάλογος εἶναι ὁ ἐσχάτως ἐκδοθεὶς ὑπὸ τῆς Ἑταιρίας διὰ κάθε γλῶσσαν:

Ἀραβική. Ἐξετυπώθησαν, δαπάναις τῆς Φυλλαδικῆς Ἑταιρίας ἐν Αἰγύπτῳ, ὑπὸ τῆς «Ἐκδοτικῆς Ἱεραποστολικῆς Ἑταιρίας τοῦ Νείλου», τὰ ἑξῆς: ***Ὁ Ἰησοῦς ἡ Ἄμπελος ἡ ἀληθινή.*** Τὸ ***Κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγέλιον,*** μὲ σχόλια, πρὸς χρῆσιν τῶν Μωαμεθανῶν· καὶ τὸ ***Κατὰ Μάρκον Εὐαγγέλιον,*** μετὰ σημειώσεων.

Ἀτέσο ἢ Τέσο. Διάλεκτος τῆς Ἀνατολικῆς ἐπαρχίας τοῦ Προτεκτοράτου τῆς Οὐγάνδας. Ὁμιλεῖται ὑπὸ 300,000 ἀτόμων. Δι᾽ αὐτοὺς μετεφράσθη τὸ «***Ὁ Χριστὸς νικᾷ πάντας τοὺς φόβους ἡμῶν***».

Βάρι. Ὁμιλεῖται εἰς τὸ Σουδὰν παρὰ τὸν Λευκὸν Νεῖλον. Ἐξεδόθη ***Χριστιανικὴ Κατήχησις*** εἰς τὴν διάλεκτον ταύτην.

Βέμβα. Ἡ γλῶσσα αὕτη ὁμιλεῖται ὑπὸ λαοῦ ἀριθμοῦντος ἥμισυ ἑκατομμύριον εἰς τὴν βόρειον Νιγερίαν. Ἐξεδόθη δι᾽ αὐτοὺς συλλογὴ ***Ἱστοριῶν τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης.***

Διὰ μίαν ὁμάδα ἐκ τεσσάρων διαλέκτων τοῦ Κόγκου, τῆς ***Βούλα,*** τῆς ***Ματάδι,*** τῆς ***Μπαλουμπία,*** τῆς ***Κιγκουάνα*** καὶ τῆς ***Νγκάλα,*** ἐξεδόθησαν εἰς τὰς διαλέκτους ταύτης 6 φυλλάδια θρησκευτικά, εἰς δὲ τὴν Νγκάλαν καὶ ***Ἀναγνωσματάριον ἀρχαρίων,*** καὶ ***Βιογραφία ἑνὸς ἐκχριστιανισθέντος Πυγμαίου.***

Ντένκα. Ὁμιλεῖται ὑπὸ 120,000 κατοίκων τῆς περιφερείας τοῦ Λευκοῦ Νείλου. Ἐξεδόθη δι' αὐτοὺς ***Κατήχησις Χριστιανική.***

Γκάντα ἢ **Λουγκάντα.** Ὁ λαὸς οὗτος ἔχει τὴν μεγαλειτέραν φιλολογίαν παντὸς ἄλλου λαοῦ τῆς Ἀφρικῆς. Μεταξὺ ἄλλων ἐξέδωκεν ἡ Ἑταιρία 8 εἰκονογραφημένα βιβλιάρια ποικίλων θεμάτων, καὶ τὸ ***Περὶ Προσευχῆς*** καὶ ***Περὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος.***

Γκάγγ. Ὁμιλεῖται ὑπὸ 250,000 λαοῦ εἰς τὸ παρὰ τὸν Νεῖλον τμῆμα τῆς Οὐγκάνδας. Δι' αὐτοὺς ἐξεδόθη τό: «***Ὁ Χριστὸς νικᾷ τοὺς φόβους μας***».

Κέλε. Ὁμιλεῖται ὑπὸ 20,000 ἀνθρώπων εἰς τὴν περιφέρειαν τοῦ Κόγκου. Δι' αὐτοὺς ἐξέδωκεν ἡ Ἑταιρία ***Συλλογὴν ἱστοριῶν ἐκ τῆς Π. Διαθήκης.***

Λούντα. Ἑτέρα διάλεκτος τοῦ Κόγκου. Ὁμιλεῖται ὑπὸ 250,000 ἀνθρώπων. Ἐξεδόθη δι' αὐτοὺς τό: «***Δὲν εἶχε ῥίζαν ἐν ἑαυτῷ***» καὶ τό: «***Ἡ δόξα τοῦ Θεοῦ***».

Λουένα. Ἑτέρα διάλεκτος τοῦ Κόγκου, ὁμιλουμένη ὑπὸ 14,000 ἀτόμων, δι' οὓς ἐξεδόθη ἡ: «***Χαραυγὴ τῆς ἡμέρας***».

Μόρου. Γλῶσσα φυλῆς τῆς περιφερείας τοῦ Λευκοῦ Νείλου, εἰς ἣν ἐξετυπώθησαν 2,000 ἀντιτύπων ***Ἀναγνωσματαρίου.***

Νάντου. Γλῶσσα τῆς μεσημβρινῆς Ροδεσίας. Ὁμιλεῖται ὑπὸ 250,000 λαοῦ. Δι' αὐτοὺς ἐξεδόθη «***Ἡ πορεία τοῦ Χριστιανοῦ Ἀποδημητοῦ***».

Νυάνζια. Διάλεκτος τῆς Νυάσσης. Ὁμιλεῖται ὑπὸ ἑνὸς ἑκατομμυρίου λαοῦ. Δι' αὐτοὺς ἑτοιμάζεται νέα ἔκδοσις τοῦ ***Λεξικοῦ τῆς Νυανζίας.***

Ρουάνδα. Ὁμιλεῖται ὑπὸ ἑνὸς καὶ ἡμίσεως ἑκατομμυρίου λαοῦ τῆς μεγάλης περιοχῆς τῆς κειμένης πρὸς δυσμὰς καὶ μεσημβρίαν τῆς λίμνης Βικτωρίας Νυάνζα. Ἐξεδόθη ***Ὑμνολόγιον καὶ Βιβλίον Προσευχῶν.***

Ταγγάλα. Γλῶσσα τῆς βορείου Νιγερίας, ὁμιλουμένη ὑπὸ 40,000 ἀνθρώπων. Ἐξεδόθησαν ***Διηγήματα ἐκ τῆς Π. Διαθήκης.***

Τόγγα. Διάλεκτος τῆς περιφερείας τῆς λίμνης Νυάσσα, ὁμιλουμένη ὑπὸ 10,000 ἀνθρώπων. ***Τὰ Διηγήματα ἐκ τῆς Π. Διαθήκης.***

Τουμπουνία. Ὡσαύτως τμῆμα τῆς Νυάσσας. Διὰ τὸν λαὸν αὐτῆς ἐξεδόθη ***Ὑμνολόγιον καὶ Βιβλίον Προσευχῶν.***

Ζόζα (ἄλλοτε Καφὴρ). Διάλεκτος 250,000 ἀτόμων, κατοικούντων τὸν Ἰσημερινόν. Ἡ Ἑταιρία ἐξέδωκεν εἰς τὴν γλῶσσαν ταύτην τὸν ***Χριστιανὸν Ἀποδημητήν.***

Ζάντη. Διάλεκτος ὁμιλουμένη ὑπὸ 250,000 λαοῦ. ***Ἀναγνώσματα.***

„ΕΝ ΣΩΜΑ ΕΣΜΕΝ ΕΝ ΧΡΙΣΤΩι ΙΗΣΟΥ„

ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΣ ΕΥΑΓΓΕΛΙΚΟΣ ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ

(ΙΔΡΥΘΕΙΣ ΤΟ 1846)

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

ΕΝΙΑΥΣΙΟΥ ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΥ ΠΡΟΣΕΥΧΗΣ

ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ 1930

Γενικὸν Θέμα τῆς Ἑβδομάδος: Ἡ Χριστιανικὴ Ἑνότης.

Κυριακή, 5 Ἰανουαρίου

Θέματα διὰ κηρύγματα καὶ ὁμιλίας:

— «Ἰδού, πόσον καλὸν καὶ τερπνόν, τὸ νὰ συγκατοικῶσιν ἐν ὁμονοίᾳ ἀδελφοὶ» (Ψαλμ. ρλγ΄).

— «Ἵνα ὦσι πάντες ἕν... ἵνα ὁ κόσμος πιστεύσῃ ὅτι Σὺ μὲ ἀπέστειλας» (Ἰωάν. ιζ΄. 20, 21).

— «Σπουδάζοντες ὅπως διατηρῆτε τὴν ἑνότητα τοῦ Πνεύματος, ἐν τῷ συνδέσμῳ τῆς εἰρήνης» (Ἐφεσ. δ΄. 3).

— «Εὐλογητὸς Κύριος ὁ Θεός, ὅστις μόνος ποιεῖ θαυμάσια... Καὶ ἂς πληρωθῇ τῆς δόξης Αὐτοῦ πᾶσα ἡ γῆ. Ἀμὴν καὶ Ἀμήν». (Ψαλμ. οβ΄. 18, 19).

Δευτέρα, 6 Ἰανουαρίου

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΑ ΚΑΙ ΤΑΠΕΙΝΩΣΙΣ

Εὐχαριστία: Διὰ τὰ ἐλέη τοῦ Θεοῦ, τὰ ἀτομικὰ καὶ τὰ ἐθνικά, τοῦ λήξαντος ἔτους. Διὰ τὴν διαρκῆ ἐκδήλωσιν τῆς παρουσίας τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Διὰ τὴν παρατηρουμένην ζωηροτέραν ἐπιθυμίαν Χριστιανικῆς Ἑνότητος. Διὰ τὰ ἀκαταμάχητα τεκμήρια τοῦ ὅτι τὸ Εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ παραμένει πάντοτε δύναμις Θεοῦ πρὸς σωτηρίαν. Διὰ τὴν ἐπιβεβαίωσιν τῆς ἱστορικῆς ἀκριβείας τῶν Ἁγίων Γραφῶν διὰ τῶν νεωτέρων ἀνακαλύψεων.

Ἐξομολόγησις: Τῆς ἐξασθενήσεως καὶ ἀδυναμίας τῆς Χριστιανικῆς Ὁμολογίας, ἕνεκα τῆς ὀξύτητος τῶν διαιρέσεων. Τῆς ὑπάρξεως κοσμικοῦ φρονήματος καὶ ὑλισμοῦ ἐν ταῖς ἐκκλησίαις. Τῆς σχετικῆς σπανιότητος μετανοίας καὶ ἐπιστροφῆς. Τῆς χλιαρότητος, ἥτις παρατηρεῖται εἰς πολλοὺς ἄμβωνας περὶ τὸ καταγγέλλειν τὴν ἁμαρτίαν καὶ τὸ κηρύττειν τὴν ἀνάγκην τῆς σωτηρίας.

Δέησις: Ὅπως ἡ Ἐκκλησία σύσσωμος ἀνανήψῃ καὶ κατανοήσῃ τὴν ἀνάγκην καὶ τὴν δύναμιν τῆς ἀτομικῆς καὶ τῆς ἀπὸ κοινοῦ προσευχῆς.

Ἀναγνώσματα: Ψαλμ. μς΄, Δανιὴλ θ΄. 3—9 καὶ 17—19, Α΄. Ἰωάν. α΄.

Τρίτη, 7 Ἰανουαρίου

Η ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

Εὐχαριστία: Διὰ τὸ παράδειγμα πάντων τῶν ἁγίων, τῶν ἀναπαυθέντων ἐκ τῶν κόπων αὐτῶν. Διὰ τὴν γενικῶς αὐξανομένην ἀντίληψιν, ὅτι ἡ Χριστιανικὴ ἑνότης, ἵνα ἀποβῇ ἀποτελεσματική, πρέπει νὰ βασίζηται ἐπὶ τῆς Ἀληθείας καὶ τῆς Ἀγάπης. Διὰ τὰς νεωτέρας ἐνεργείας πρὸς Χριστιανικὴν ἑνότητα μεταξὺ τῶν Διαμαρτυρομένων Ἐκκλησιῶν.

Δέησις: Ὅπως πᾶσαι αἱ ὑπὲρ τῆς χριστιανικῆς ἑνώσεως λάβωσι τὴν κατεύθυνσιν τῆς «ἑνότητος τοῦ Πνεύματος ἐν τῷ δεσμῷ τῆς Εἰρήνης». Ὅπως αἱ προλήψεις τῶν διαιρέσεων ὑποχωρήσωσι πρὸ τοῦ πόθου τῆς εὐρυτέρας Ἐκκλησίας, ἥτις εἶναι ἡ ὁλομέλεια τῶν Πιστῶν. Ὅπως ἀπαιτηθῇ ἀνωτέρα πνευματικότης ὡς προσὸν τῶν μελῶν τῆς Ἐκκλησίας. Ὑπὲρ νέας ἐκχύσεως τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἵνα ἐπέλθῃ ἡ ἑνότης, ἥτις ἐχαρακτήριζε τὴν Ἐκκλησίαν κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς Πεντηκοστῆς.

Ὑπὲρ ἐκδηλώσεως μεγαλειτέρας προθυμίας ἐκ μέρους τῶν Χριστιανῶν, ἵνα ὑποστῶσι θυσίας ἀτομικὰς ὑπὲρ τῆς ἑνότητος τῆς ὅλης Ἐκκλησίας καὶ οἰκογενείας τοῦ Θεοῦ.

Ἀναγνώσματα: Ψαλμ. ρλγ΄, Α΄ Κορ. ιγ΄, Ἐφεσ. γ΄. 14—21.

Τετάρτη, 8 Ἰανουαρίου

ΔΙΕΘΝΗΣ ΦΙΛΙΑ ΚΑΙ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ

Εὐχαριστία: Διὰ τὰ ἀγαθὰ τῆς συνεχιζομένης διεθνοῦς εἰρήνης. Διὰ τὴν ἐμφάνισιν νέου πνεύματος συνεργασίας μεταξὺ ἐργατῶν καὶ ἐργοδοτῶν. Δι᾽ ὅλα τὰ τεκμήρια ἐφαρμογῆς τῶν Χριστιανικῶν ἀρχῶν φιλίας καὶ συνεργασίας εἰς τὰς διεθνεῖς σχέσεις.

Ἐξομολόγησις καὶ ταπείνωσις: Διὰ τὰς ὑφισταμένας ἀκόμη διεθνεῖς ζηλοτυπίας καὶ καχυποψίας. Διὰ τὴν ἐπιλησμοσύνην ἡμῶν ἀπέναντι τοῦ Θεοῦ, καὶ

διὰ τὴν παραμέλησιν τῆς ἱερότητος τῆς Ἡμέρας τῆς Ἀναπαύσεως, καὶ τῶν ἐντολῶν Αὐτοῦ.

Δέησις: Ὑπὲρ Βασιλέων, Ἀρχόντων καὶ πάντων τῶν ἐν ἐξουσίᾳ εὑρισκομένων. Ὑπὲρ τῆς Κοινωνίας τῶν Ἐθνῶν, καὶ ὑπὲρ κατευοδώσεως πάσης προσπαθείας τεινούσης πρὸς τὴν ἀποκατάστασιν εἰρήνης καὶ φιλικῶν σχέσεων μεταξὺ τῶν ἐθνῶν. Ὅπως τὰ ἰσχυρὰ Κράτη μάθωσι νὰ ἔρχωνται ἀρωγοὶ εἰς τὰ ἀδύνατα ἔθνη, πραγματοποιοῦντα τοιουτοτρόπως τὸν νόμον τοῦ Χριστοῦ. Ὅπως καταργηθῇ πᾶσα καταδυνάστευσις καὶ καταπίεσις, ἀπολαύσωσι δὲ θρησκευτικῆς ἐλευθερίας οἱ ἄνθρωποι πανταχοῦ, ἰδίως ἐν Ρωσσίᾳ καὶ ἐν Ἱσπανίᾳ. Ὑπὲρ δικαίας λύσεως πάντων τῶν προβλημάτων τῆς Ἐργασίας, καὶ ὑπὲρ βιομηχανικῆς εἰρήνης. Ὅπως ἀναχαιτισθῇ ἡ μέθη, ἡ ἀσέλγεια καὶ ἡ χαρτοπαιξία. Ὑπὲρ τοῦ Τύπου, καὶ πάντων τῶν ἰθυνόντων τὴν κοινὴν γνώμην. Ὑπὲρ στρατιωτῶν, ναυτῶν, ἀστυφυλάκων καὶ πάντων τῶν δημοσίων καὶ δημοτικῶν ὑπαλλήλων.

Ἀναγνώσματα: Ψαλμ. μϛ', Α'. Χρον. ιϛ'. 23—26, Α'. Τιμ. β'. 1—8.

Πέμπτη, 9 Ἰανουαρίου

ΙΕΡΑΠΟΣΤΟΛΑΙ

Εὐχαριστία: Διὰ τὴν παρεχομένην σήμερον εὐκαιρίαν ὅπως κηρυχθῇ εἰς τὰ ἔθνη τὸ Εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ. Διὰ τὴν αὔξουσαν ἔφεσιν πρὸς συνεργασίαν τὴν παρατηρουμένην εἰς τοὺς διαφόρους ἱεραποστολικοὺς ἀγρούς. Διὰ τὰ ἀποτελέσματα τῆς ἐν Ἱεροσολύμοις Παγκοσμίου Ἱεραποστολικῆς Συνδιασκέψεως καὶ τὴν ἐκ ταύτης δοθεῖσαν ὤθησιν πρὸς λυσιτελεστέραν σύμπραξιν.

Ἐξομολόγησις καὶ ταπείνωσις: Διὰ τὴν ἐπικράτησιν κοσμικῶν ἀντὶ πνευματικῶν ἐλατηρίων ἐν ταῖς ἐνεργείαις τῶν Χριστιανῶν. Διὰ τὴν ἀποτυχίαν τῶν ἐνεργειῶν ἡμῶν, ἕνεκεν ἀπιστίας. Διὰ τὴν παρεμπόδισιν τοῦ Εὐαγγελισμοῦ τοῦ κόσμου λόγῳ διαιρέσεων καὶ ἀλλοτρίων ἐνασχολήσεων μεταξὺ τῶν ἰθυνόντων τὸ ἔργον τοῦτο.

Δέησις: Ὅπως ἡ Ἐκκλησία ἀπανταχοῦ τῆς γῆς κατανοήσῃ τὴν ἀνάγκην, ἣν ἔχει ὁ κόσμος τοῦ Χριστοῦ. Ὅπως ἐνταθῶσιν αἱ ὑπὲρ τῶν Ἱεραποστολῶν δεήσεις τῶν Χριστιανῶν. Ὅπως ἀναπτύξωσι μεγαλειτέραν αὐτοθυσίαν οἱ συνεισφέροντες εἰς τὸ ἔργον τοῦ Εὐαγγελίου, ἀναγνωρίζοντες ὅτι εἶναι οἰκονόμοι τοῦ Θεοῦ ἐν τῇ διαχειρίσει τοῦ χρήματος. Ὅπως αὐξηθῇ ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀφιερουμένων ἀνεπιφυλάκτως εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ Χριστοῦ εἰς τοὺς ἱεραποστολικοὺς ἀγρούς. Ὅπως πραγματοποιηθῇ ταχέως ἡ βουλὴ τοῦ Θεοῦ, τοῦ νὰ καλέσῃ ἐκ τοῦ κόσμου «λαὸν διὰ τὸ ὄνομα Αὐτοῦ», ἅπασα δὲ ἡ γῆ πληρωθῇ τῆς δόξης Του. Ὅπως τὸ κήρυγμα τοῦ Εὐαγγελίου ἀναχαιτίσῃ τὴν ἐπιρροὴν τοῦ Μωαμεθανισμοῦ καὶ πάσης εἰδωλολατρικῆς θρησκείας. Ὑπὲρ ἰατρικῶν ἱεραποστολῶν καὶ γυναικείων ἱεραποστολῶν μεταξὺ τῶν γυναικῶν τῶν ἀλλοφύλων, καὶ ὑπὲρ τῶν ἐγχωρίων ποιμένων καὶ ἐργατῶν εἰς

τοὺς διαφόρους ἀγροὺς τοῦ Κυρίου. Ὑπὲρ πασῶν τῶν Βιβλικῶν καὶ Φυλλαδικῶν Ἑταιρειῶν, τῶν καταγινομένων εἰς τὴν μεταγλώττισιν καὶ διάδοσιν τοῦ Λόγου τοῦ Θεοῦ.

Ἀναγνώσματα: Ψαλμ. ξζ΄. Ἠσα. νε΄, Ἐφεσ. γ΄. 1—12.

Παρασκευή, 10 Ἰανουαρίου

Η ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΕΝΟΤΗΣ ΕΝ ΤΗ͂ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ͂, ΤΗ͂ ΣΧΟΛΙΚΗ͂ ΚΑΙ ΤΗ͂ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ͂ ΖΩΗ͂

Δέησις: Ὅπως οἱ γονεῖς ἀναγνωρίσωσι τὸ ἐπιβαλλόμενον εἰς αὐτοὺς καθῆκον τοῦ Χριστιανικοῦ παραδείγματος καὶ τῆς Χριστιανικῆς εὐθύνης ἐν τῇ οἰκογενείᾳ. Ὅπως οἱ διδάσκαλοι καὶ συνεργάται τῶν Κυριακῶν Σχολείων ἀποβλέπωσιν εἰς τὴν πρώϊμον μετάνοιαν καὶ ἐπιστροφὴν τῶν μαθητῶν των εἰς τὸν Θεόν, ὡς τὸν καρπὸν τῆς διδασκαλίας αὐτῶν. Ὅπως διδάσκηται πιστῶς καὶ ἀδόλως ἡ Ἁγία Γραφὴ εἰς πάντα τὰ σχολεῖα. Ὅπως ἐνισχυθῇ τὸ ἔργον τῶν ἐργαζομένων ὑπὲρ τῆς σωματικῆς καὶ πνευματικῆς εὐεξίας τῆς νεολαίας. Ὅπως ἡ μελέτη τῆς Ἁγίας Γραφῆς ἐν τοῖς Πανεπιστημίοις, Κολλεγίοις καὶ Σχολείοις διεξάγηται μὲ πνεῦμα εὐλαβές. Ὅπως ἐπέλθῃ ἡ εὐλογία τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τὰς διαφόρους ἑνώσεις καὶ ὁμάδας πρὸς μελέτην τῆς Ἁγίας Γραφῆς μεταξὺ τῆς νεολαίας πάσης χώρας.

Ἀναγνώσματα: Δευτερ. ια΄, 18-21, Ψαλμ. ριβ΄. Β΄. Τιμ. γ΄. 14-17, δ΄. 1-8.

Σάββατον, 11 Ἰανουαρίου

ΤΟ ΕΡΓΟΝ ΤΟΥ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΥ ΕΝΤΟΣ ΤΩΝ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΩΝ ΧΩΡΩΝ ΚΑΙ Η ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ ΤΩΝ ΙΟΥΔΑΙΩΝ.

Δέησις: Ὑπὲρ τοῦ εὐαγγελιστικοῦ ἔργου τῶν ἐσωτερικῶν ἱεραποστολῶν ἑκάστης χώρας, εἰς πάντα κύκλον τῆς ζωῆς. Ὑπὲρ ἰατρῶν, νοσοκόμων, φοιτητῶν τῆς Ἰατρικῆς καὶ ὑπὲρ πάντων τῶν ὑπηρετούντων τοὺς ἀσθενεῖς καὶ ἑτοιμοθανάτους. Ὑπὲρ αὐξήσεως τοῦ πνεύματος τῆς ἑνότητος καὶ συμπράξεως μεταξὺ τῶν ἐργατῶν τοῦ Εὐαγγελίου. Ὑπὲρ τῆς ταχείας ἐκπληρώσεως τῶν ὑποσχέσεων τοῦ Θεοῦ περὶ τῆς ἐπιστροφῆς τῶν Ἰουδαίων· ὑπὲρ τῆς ἐθνικῆς των ἐπανόδου εἰς τὴν πατρῴαν γῆν καὶ ὑπὲρ τῶν ἐν πάσῃ χώρᾳ Χριστιανικῶν ἱεραποστολῶν πρὸς τοὺς Ἰουδαίους. Ὑπὲρ τῶν καταδυναστευομένων Ἰουδαίων εἰς Χριστιανικὰς χώρας. Ὑπὲρ τῆς ἐλεύσεως τοῦ Χριστοῦ, ὁπόταν οἱ Ἰουδαῖοι θέλουσι θεωρήσει Ἐκεῖνον ὃν ἐξεκέντησαν.

Ἀναγνώσματα: Ζαχαρ. ι΄, Ρωμ. ια΄. 1—4. Ἀποκάλ. κβ΄, 12—21.